

OPINNÄYTETYÖ

Kohti osallistavaa Pispalan Sottiisia

Osallistavan ohjelmatuotantomallin kehittäminen Pispalan Sottiisifestivaaleille 2026

Oona Piilemä

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

(240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

(11/2024)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutusohjelma 240 op

Tekijä: Oona Piilemä

Opinnäytetyön nimi: Kohti osallistavaa Pispalan Sottiisia: Osallistavan ohjelmatuotantomallin kehittäminen Pispalan Sottiisi-festivaaleille 2026

Sivumäärä: 57 ja 1 liitesivu

Työn ohjaaja(t): Jari Hoffrén, Elisa Vesanen

Työn tilaaja(t): Suomen Nuorisoseurat ry/Pispalan Sottiisi

Tässä opinnäytetyössä kehitettiin Suomen Nuorisoseurojen tapahtuman Pispalan Sottiisin osallistavaa ohjelmatuotantomallia kehittämismenetelmien sekä osallistujilta tulleiden palautteiden avulla. Pispalan Sottiisi on kansainvälinen kansantanssi- ja musiikkifestivaali, joka järjestetään parillisina vuosina Tampereella. Vuoden 2024 Pispalan Sottiisissa otettiin käyttöön osallistava ohjelmatuotantomalli, jota ei festivaalissa aikaisemmin ollut. Mallilla haluttiin lisätä osallisuutta festivaalissa ja heijastaa Suomen Nuorisoseurojen arvoja.

Opinnäytetyön teoriapohja kytkeytyy vahvasti osallisuuteen ja osallistamiseen niin yleisesti yhteiskunnassa kuin tapahtumatuotannoissa. Teoriaosuudessa pohdittiin myös eri lähteiden sekä asiantuntijahaastattelun avulla osallistamisen hyötyjä yksilölle ja organisaatiolle.

Kehittämismenetelminä tässä työssä käytettiin vertailukehittämistä ja niiden täydentäviä sähköpostihaastatteluja, asiantuntijahaastattelua sekä aivorihtä. Vertailukehittäminen suoritettiin kolmeen eri tapahtumatoimijaan, joiden lisäksi aineistoa täydennettiin sähköpostihaastatteluiden avulla.

Vertailukehittämisen kautta saatiin muiden toimijoiden osallistavia toimintatapoja sovellettua Pispalan Sottiisin ohjelmatuotantomalliin. Asiantuntijahaastattelu auttoi saamaan syvempää tietoa osallisuudesta, osallistamisesta sekä osallistumisesta kulttuurialalla yleisesti, jonka vuoksi aineistoa hyödynnettiin myös teoriaosuudessa. Aivorihti järjestettiin Pispalan Sottiisin tapahtumatiimille, jossa yhdessä luovan ideointimenetelmän keinoin pohdimme mahdollisia osallistavia sisältöjä festivaalille. Työssä myös sivuutettiin eriytyvien opintojen kehittämistehtävää, jonka tuloksia hyödynnettiin aivorihtessä sekä lopputuotoksessa.

Opinnäytetyön tuotoksena Pispalan Sottiisin tapahtumatiimille koottiin kehittämissuhteita, joilla he voivat kehittää osallistavaa ohjelmatuotantomallia vuodelle 2026.

Asiasanat: osallisuus, osallistaminen, tapahtumat, kehittäminen

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Cultural Management 240 ECTS

Author: Oona Piilemä

Title: Towards an inclusive Pispala Sottiisi: Developing participatory production model for the Pispalan Sottiisi festival 2026

Number of Pages: 57 and 1 attachment page

Supervisor(s): Jari Hoffrén, Elisa Vesanen

Commissioned by: Finnish Youth Associations/Pispalan Sottiisi

---

The purpose of this thesis was to develop a participatory production model for the international folkdance and music festival Pispalan Sottiisi organized by the Finnish Youth Associations. The participatory production model was introduced in the 2024 Pispalan Sottiisi festival, giving the participants and volunteers the opportunity to participate in composing the festival program together with the production team.

The theoretical framework of the thesis is strongly related to participation and inclusion both in society and in event production. The theoretical chapter also includes a reflection on participation for individuals and organizations based on several sources and an expert interview.

The development methods used were benchmarking and complementary email discussions, expert interview and brainstorming. Through three benchmarking cases, participation policies of other organizations were applied to the production model of Pispalan Sottiisi.

The expert interview helped to gain deeper insights into participation, inclusion and participating in the cultural industry in general. The brainstorming session took place with the production team of Pispalan Sottiisi. Together we considered possible participatory content for the festival. The thesis also addressed the results of specialized studies development task, which involved reporting on the participatory production model for 2024.

The result of this thesis were development suggestions which the Pispalan Sottiisi production team can use to develop the participatory production model for 2026.

Keywords: participation, inclusion, event, development

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ	8
	2.1 Suomen Nuorisoseurat ry.....	8
	2.2 Pispalan Sottiisi.....	9
	2.3 Pispalan Sottiisin osallistava ohjelmatuotantomalli 2024	10
3	OSALLISUUS.....	12
	3.1 Osallisuus käsitteenä.....	12
	3.2 Osallistaminen	14
	3.3 Osallistaminen tapahtumatuotannoissa.....	16
	3.4 Hyödyt yksilölle ja organisaatiolle	18
4	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TOTEUTUS	20
	4.1 Perustelut menetelmävalinnoille.....	20
	4.2 Vertailukehittäminen	21
	4.3 Asiantuntijahaastattelu.....	23
	4.4 Aivoriihi.....	24
	4.5 Eriytyvien opintojen kehittämistehtävä	25
5	ANALYYSI.....	27
	5.1 Vertailukehittämisen tulokset	27
	5.2 Asiantuntijahaastattelun tulokset	34
	5.3 Aivoriihen tulokset	37

5.4 Eriytyvien opintojen kehittämistehtävän tulokset.....	39
6 YHTEENVETO	43
6.1 Tulosten yhteenveto	43
6.2 Kehittämishdotukset.....	45
6.3 Tilaajan palaute	53
6.4 Arvio työn onnistumisesta	53
LÄHTEET	55

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kehittää Suomen Nuorisoseurojen tapahtuman Pispalan Sottiisin osallistavaa ohjelmatuotantomallia vuodelle 2026. Tarkoituksena on koostaa eri kehittämismenetelmien aineistoja hyödyntäen kehittämisehdotuksia, joita Pispalan Sottiisin tapahtumatoimisto pystyy hyödyntämään tulevaisuudessa tuotantoprosessissa, sisällön kehittämisessä sekä osallisuuden lisäämisessä festivaalissaan.

Suomen Nuorisoseurat on aktiivinen osallisuuden puolestapuhuja järjestössään. Etenkin lasten ja nuorten osallisuuden edistämistä on korostettu ja se onkin juurtunut osaksi heidän toiminta-ajatustaan. Osallisuus tarkoittaa nuorisoseurassa kuulumista ja mukanaoloa, jossa jokainen voi vaikuttaa tekemiseen ja osallistua omalla panoksellaan (Suomen Nuorisoseurat 2024a). Osallisuuden ollessa vahvasti osa Suomen Nuorisoseurojen arvoja, sen teemoja pidetään erittäin tärkeänä kehityskohteena myös järjestön tapahtumissa. Osallisuus ei ole ollut osana Pispalan Sottiisin ohjelmatuotantoa aikaisemmin, mutta Suomen Nuorisoseurojen arvot, tarve lisätä osallistujien vaikutusmahdollisuuksia sekä tanssi- ja musiikkiryhmien esiintymismahdollisuuksia johtivat uudenlaisen mallin kokeiluun. Tarkoituksena on myös lisätä osallistujaryhmien välistä yhteisöllisyyttä eri alueilla ympäri Suomea.

Osallistava ohjelmatuotantomalli oli käytössä Pispalan Sottiisissa ensimmäistä kertaa 2024. Ajatuksena oli lähteä kokeilemaan uutta tuotantomallia niin sanotusti “pilottiversiona”; kerätä eri osallistujilta ja toimijoilta palautetta toiminnan kehittämiseksi. Tässä opinnäytetyössä tulen siis hyödyntämään menetelmien lisäksi myös itse tekemääni selvitystä vuoden 2024 Pispalan Sottiisin osallistavan ohjelmatuotantomallin palautteista tulleista kehittämisehdotuksista sekä nousseista haasteista. Toimin myös itse Pispalan Sottiisissa 2024 harjoittelijana, joten pystyn hyödyntämään prosessikuvauksessa sekä opinnäytetyön luvuissa omaa kokemusta ja tietoa.

Opinnäytetyön alku koostuu tilaajan ja toimintaympäristön esittelystä, jossa esittelen Suomen Nuorisoseurat sekä Pispalan Sottiisi -festivaalin. Teoriaosuudessa käsittelen osallisuuden ja osallistamisen teemoja käsitteinä, osallisuutta tapahtumatuotannossa sekä osallisuuden hyötyjen yksilölle ja organisaatioille. Kehittämismenetelminä työssä toimii vertailukehittäminen ja niiden täydentävät haastattelut, asiantuntijahaastattelu ja aivoriihi. Teoriaosuudessa tullaan hyödyntämään kehittämismenetelmänä olleen asiantuntijahaastattelun tuloksia. Menetelmistä

saadut aineistot ovat keskeisessä osassa tämän opinnäytetyön ydintä. Kerättyjä aineistoja käsitellään analyysiluvussa, joiden tuloksista seuraa tilaajalle konkreettinen kehittämissuositus.

2 TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Suomen Nuorisoseurat ry

Nuorisoseuraliike syntyi kansanliikkeenä nuorten perustamana vuonna 1881. Syntyvaiheet liittyivät vahvasti kansalliseen heräämiseen ja sivistysaatteen nousuun. Liikkeen perustajana voidaan pitää ensimmäisen nuorisoseuran perustajaa Matti Sippolaa ja nuorisoseuraliikkeen aatteellisena oppi-isänä pidettyä Santeri Alkiota. Myöhemmin kansanliike muuttui järjestötoiminnaksi ja valtakunnallisiksi liitoiksi. Ensimmäisenä keskusseurana aloitti Etelä-Pohjanmaan Nuorisoseurojen liitto vuonna 1882. 2000-luvun alkupuolella nuorisoseuraliike on määrittänyt keskeiseksi toimialakseen kulttuurisen nuorisotyön ja nykyisin järjestö onkin Suomen merkittävin kulttuurisen nuorisotyön toimija. (Suomen Nuorisoseurat 2024b.)

Nuorisoseuratoimintaa järjestetään niin paikallisesti, maakunnallisesti kuin valtakunnallisestikin. Organisaatio koostuu paikallisista nuorisoseuroista, aluetoimistoista ja keskusseuroista, jotka osallistuvat järjestön päätöksentekoon kaikilla tasoilla. Näiden lisäksi järjestössä toimii hallitus, valtuusto sekä nuorisoseurakokous, joka on järjestön ylin päättävä elin. Nuorisoseurojen aluetoimistojen (5 kpl) ja keskusseurojen (6 kpl) on tarkoitus tukea, kehittää ja edistää toimintaedellytyksiä omassa paikallisissa nuorisoseuroissaan, joita Suomessa toimii yli 700. (Suomen Nuorisoseurat 2024c.) Suomen Nuorisoseurojen toimintaa on siis koko Suomen alueella, mikä mahdollistaa esimerkiksi monen pienemmällä paikkakunnalla asuvan harrastajan osallistumisen toimintaan ja tapahtumiin.

Suomen Nuorisoseurojen järjestämä harrastustoiminta on muun muassa tanssia, teatteria, musiikkia, kerho- ja iltapäivätoimintaa, leiri- ja harrastustoimintaa sekä liikuntaa eri muodoissa (Suomen Nuorisoseurat 2024d). Näiden lisäksi Suomen Nuorisoseurat järjestää valtakunnallisia ja alueellisia tapahtumia ympäri Suomea, joista yksi on Pispalan Sottiisi. Sottiisiin lisäksi muita tapahtumia on muun muassa Folklandia, Ramppikuume sekä Nuori Kulttuuri -festivaali.

Ollessani harjoittelussa Suomen Nuorisoseuroilla keväällä 2024 havaitsin, että kaikessa Suomen Nuorisoseurojen toiminnassa vallitsee vahva yhteinen tekemisen meininki ja yhteisöllisyyden korostaminen. Yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen teemat näkyvät myös Nuorisoseurojen 2030 -strategiassa, jossa korostetaan tärkeitä arvoja kuten yhteisöllisyyttä, moninai-

suutta, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta (Suomen Nuorisoseurat 2024a). Arvot ja yhdessä tekemisen teemat näkyvät myös vahvasti Nuorisoseurojen aktiivisessa vapaaehtoistoiminnassa, joka mahdollistaa tapahtumien järjestämisen.

2.2 Pispalan Sottiisi

Pispalan Sottiisi on Pohjois-Euroopan vuodesta 1970 asti järjestetty merkittävin kansainvälinen kansantanssi- ja musiikkifestivaali, joka järjestetään Tampereella joka toinen vuosi (Pispalan Sottiisi 2024a). Festivaali kestää kokonaisuudessaan viisi päivää ja sisältää erilaisia konsertteja niin kansan keskuudessa ulkotiloissa, kuin erilaisten tapahtumapaikkojen esiintymislavoillakin. Konserttien lisäksi festivaaleilla on muutakin pientä oheisohjelmaa, kuten illanviettoja, lastenohjelmaa ja klubi-iltoja. Festivaaleilla on sekä pääsymaksullista että pääsymaksutonta ohjelmaa, jota järjestää Suomen Nuorisoseurojen kanssa yhteistyössä Tampereen kaupunki. (Pispalan Sottiisi 2024.) Harjoitteluni aikana toimin kansainvälisten ryhmien vastuuhenkilönä, ja yhteistyö kaupungin kanssa oli tiivistä. Kansainvälisistä vieraista Ukraina oli erityisen tärkeä vieras niin festivaalille kuin myös Tampereen kaupungille, sillä Kiova ja Tampere ovat ystävyyskaupunkeja, jotka juhlivat 70-vuotista yhteistyötä myös Pispalan Sottiisissa.

Pispalan Sottiisi on kansainvälisen CIOFF-organisaation sekä Finland Festivals -yhdistyksen jäsen. CIOFF:in, joka tunnetaan myös UNESCON virallisena yhteistyökumppanina, tehtävä on suojella, edistää ja levittää perinteistä kulttuuria sekä kansanperinnettä (CIOFF 2024). Pispalan Sottiisiin osallistuu vuosittain kansantanssin -ja musiikin harrastajia ympäri maailmaa. Vuonna 2024 Pispalan Sottiisissa nähtiinkin kansainvälisiä vieraita Ukrainan lisäksi Latviasta sekä Viirosta, joiden ryhmät olivat kokonaisvastuullani edellisessä harjoittelussani.

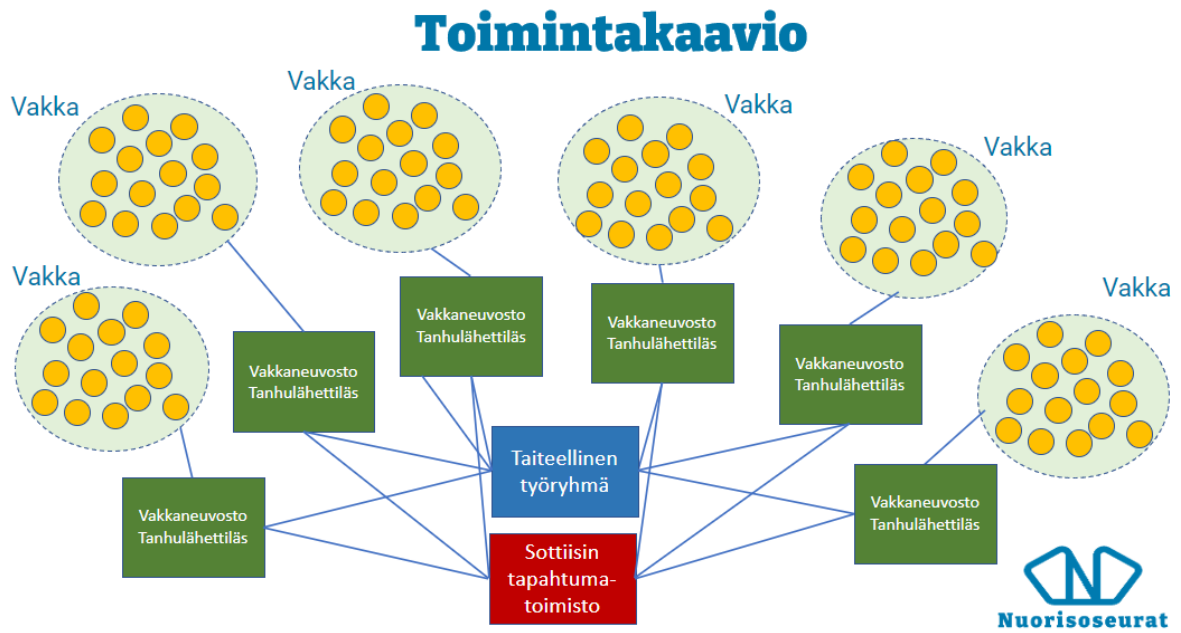
Pispalan Sottiisin tapahtumatoimisto sijaitsee Tampereella Kulttuuritalo Laikussa. Tapahtumatoimisto koostuu kahdesta tuottajasta, tapahtumakoordinaattorista sekä tanssin tapahtumien johtajasta (Pispalan Sottiisi 2024b). Pispalan Sottiisi rakentuu myös vahvasti vapaaehtoistyön ympärille. Vapaaehtoisia tarvitaan juontajiksi, kansainvälisten ryhmien oppaiksi, majoitusvalvontaan, tiedotukseen, järjestyksenvalvontaan, kuljetuksiin ja lava managereiksi (Pispalan Sottiisi 2024a). Vapaaehtoiset ovat korvaamaton osa tapahtumatoimiston lisäksi Pispalan Sottiisin järjestämistä ja onnistumista.

2.3 Pispalan Sottiisin osallistava ohjelmatuotantomalli 2024

Pispalan Sottiisin tuotantoprosessi on ollut pääsääntöisesti aina hyvin samanlainen. Ohjelma on koostunut vuosiohjelmistoista, joita osallistujat aloittavat harjoittelemaan ryhmissään Pispalan Sottiisia varten. (Pispalan Sottiisi 2023.) 2024 saneeratussa osallistavassa ohjelmatuotantomallissa eri ikäryhmille suunnatut yhteisohjelmistot korvattiin Suomen eri alueilta koottavista ohjelmasisällöistä eli tanssikonaisuuksista. Tällaisia osallistujien yhteenliittymiä kutsuttiin vakkoksi, jotka muodostivat toimintayksikön ennen tapahtumaa ja tapahtuman aikana. Vakkoja oli kuusi kappaletta: Pohjoinen Suomi, Eteläinen Suomi, Lounais-Suomi, Pohjanmaa, Keskinen Suomi sekä Kaakko-Karjala. Vakot sisälsivät eri ikäisiä tanssijoita, soittajia, ja jokainen osallistuja kuului johonkin vakkaan. (Pispalan Sottiisi 2023.)

Jokaisella vakalla oli oma tanhulähettiläs. Tanhulähettilään tehtävänä oli vakan kanssa koostaa Pispalan Sottiisiin oma ohjelmakokonaisuus, jossa on yksittäisten ryhmien omia esityksiä, mutta myös vakkojen yhteisesityksiä. Jokaisella vakalla oli vakan jäsenistä muodostettu vakkaneuvosto, jotka yhdessä tanhulähettilään kanssa suunnittelivat ja ideoivat yhdessä toimintaa sekä ohjelmakokonaisuuksia. (Pispalan Sottiisi 2023.) Tavoitteena oli luoda yhteisöllisyyttä vakan sisällä ja muiden vakkojen kanssa. Tanhulähettiläät kuratoivat oman vakkansa tanssillista ja musiikillista sisältöä vakkojen yhteisesityksiin ja näin ollen yhdessä vakkaneuvoston kanssa kokosivat esityskokonaisuuksien sisällöt tapahtumaan (Pispalan Sottiisi 2023).

Tanhulähettiläät muodostivat muiden vakkojen tanhulähettiläiden sekä taiteellisen johtajan kanssa yhdessä taiteellisen työryhmän, joka seurasi Sottiisin ohjelmallisen kokonaisuuden rakentumista (Pispalan Sottiisi 2023). Tanhulähettiläät olivat avainasemassa vakoissa suunniteltujen ohjelmien kokoamisessa koko festivaalin ohjelmistoksi. Alkujaan osallistava ohjelmatuotantomalli otettiin käyttöön sen takia, ettei osallisuutta huomioitu tarpeeksi ohjelmatuotannossa, vaikka se oli hyvin vahvasti osana Suomen Nuorisoseurojen arvoja. Pispalan Sottiisi halusi kerätä mahdollisimman paljon palautetta osallistavan ohjelmatuotantomallin pilottiko-keilusta, sillä palautteiden perusteella mallia haluttiin lähteä kehittämään paremmaksi ja ongel- makohtiin haluttiin löytää ratkaisuja. Palautteiden perusteella ongelmakohdiksi vuonna 2024 nousikin esimerkiksi aikatauluun ja viestintään liittyvät ongelmat, joita käsitellään myös tässä opinnäytetyössä myöhemmin.

Kuvio 1: Osallistavan ohjelmatuotantomallin 2024 havainnollistava toimintakaavio (Pispalan Sottiisi 2023).

3 OSALLISUUS

3.1 Osallisuus käsitteenä

Osallisuus on käsitteenä laaja ja monialainen. Kun puhutaan osallisuudesta, usein samassa keskustelussa puhutaan myös osallistamisesta, osallistumisesta sekä osallistujasta. Näiden välillä on kuitenkin eroja. Lähtökohtaisesti osallisuus tarkoittaa yhteisöllisyyttä, kuulumista ja osallistumista yhteisön tai yhteiskunnan toimintaan (Virolainen Jutta 2015, 56). Osallisuus voi ilmetä luottamuksena, yhdenvertaisuutena, arvostuksena ja mahdollisuutena ja sen tunteen voi usein löytää itselle tärkeiden asioiden kautta, kuten työn, harrastuksien, asuinpaikan, palveluiden, kulttuurin tai järjestötoiminnan kautta (Soste 2018; Nousiainen 2022, 4).

Jokaisen yksilön osallisuuden tunne on erilainen, mikä vaihtelee monesta syystä. Se ei myöskään ole pysyvä asema, vaan osallisuuden aste vaihtelee muun muassa elämäntilanteen tai niiden vaiheiden mukaan (Raivio & Karjalainen 2015, 15). Esimerkiksi työttömät tai työkyvyttömyyseläkkeellä olevat, koulukiusaajat sekä kiusatut ja köyhyyttä kokevat henkilöt voivat kokea osallisuuden tunteen vähäisenä tai jäävät kokonaan sen ulkopuolelle, joka puolestaan voi lisätä syrjäytymistä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023, 28–36). Osallistuminen tapahtuman vapaaehtoistyöhön voisi olla esimerkiksi yksi keino lisätä osallisuuden tunnetta. Se voi antaa mahdollisuuksia verkostoitua yhteisön toimijoiden sekä muiden vapaaehtoisten kanssa. Osallisuudessa on siis vahvasti kyse yksilön omasta tunteesta ja kokemuksesta olla osa jotain eri elämän osa-alueilla.

Osallisuus voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen:

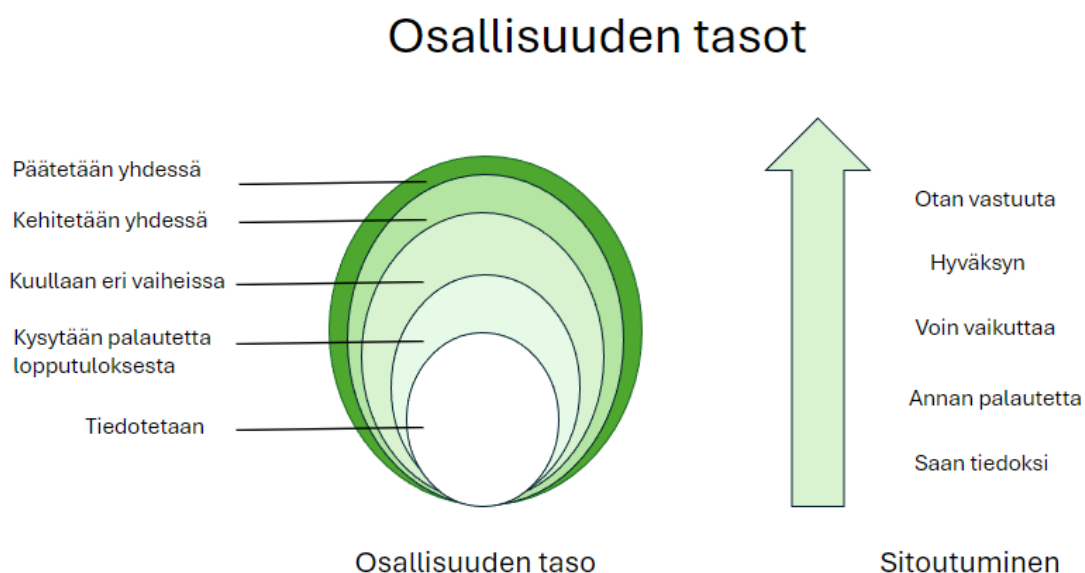
1. Osallisuus omassa elämässä
2. Osallisuus yhteisössä ja vaikuttamisen prosesseissa
3. Osallisuus yhteisestä hyvästä

(Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023, 20).

Osallisuus omassa elämässä tarkoittaa sitä, että henkilö voi itse päättää, minkälaista elämää elää ja määritellä, mihin toimintaan tai palveluihin osallistuu. On tärkeää, että ihminen saa toteuttaa itseään juuri sellaisena, kun on ja hänellä on aikaa ja tilaa tehdä päätöksiä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023, 21.) Tähän liittyy vahvasti osallistuminen, joka nähdään subjektin toimintana ja on täysin vapaaehtoista (Heikkilä 2024).

Osallisuus yhteisössä ja vaikuttamisen prosesseissa tarkoittaa sitä, että ihmiset voivat halutessaan kuulua heille tärkeisiin yhteisöihin ja vaikuttaa yhteisön asioihin. Tällaisia yhteisöjä voivat muun muassa olla harrastukset, kansalaisliike, yhteiskunta tai oma perhe ja kaveripiiri. Osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuus tuo sisältöä ja merkityksellisyyttä elämään. Osallisuus yhteisestä hyvästä tarkoittaa nimensä mukaisesti yhteisen hyvän luomista, joka voi olla esimerkiksi kimpapakyytien tai ruoka-avun järjestämistä sekä yhteisöllisen toiminnan järjestämiselle oleellisten tilojen rakentamista tai ylläpitoa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023, 21–24.)

Osanan (2024) mukaan osallisuus voidaan jakaa myös eri tasoihin. Alkuun on hyvä käydä läpi, mitä ja millä osallisuuden tasolla halutaan toimia. Esimerkiksi palautekysely voi olla hyvinkin matala osallisuuden tasolla, kun taas päätösten tekeminen yhteisesti on taas hyvinkin korkealla. Kun on päätetty, millä tasolla halutaan toimia, valitaan siihen sopivimmat menetelmät. (Osana 2024.)

Kuvio 2: Osallisuuden tasot (Mukaeltu kuvio Osana 2024)

Ensimmäisessä osallisuuden tasossa puhutaan osallisuuden rajoittumisesta tiedottamiseen. Tässä päätöksiä tehdään hierarkkisesti ja asioista vain tiedotetaan eteenpäin. Toisessa tasossa puhutaan mahdollisuudesta antaa palautetta. (Osana 2024.) Moni tapahtumatoimija kehittää toimintaansa palautekyselyiden pohjalta, jolloin kävijälle annetaan mahdollisuus kertoa esimerkiksi parannusehdotuksia. Nämä auttavat tapahtuman kehittämisessä sekä epäkohtien selvittämisessä (Kovakoski 2022).

Kolmannella tasolla puhutaan eri toimijoiden ja henkilöiden kuulemisesta. Näin kerätään tietoa, jota voi käyttää hyödyksi asioiden käsittelyvaiheessa. Tällaisia voisi olla esimerkiksi tehtävännannot tietyistä asiasta käsiteltäväksi ryhmälle. Neljäntenä osallisuuden tasona puhutaan yhdessä kehittämisestä. Tässä henkilöllä nähdään keskeinen merkitys parhaimman mahdollisen lopputuloksen saamiseen. Viimeisenä osallisuuden tasona voidaan nähdä yhteinen päätöksenteko. Yhdessä päätetään asiasta tai asioista ja ne toteutetaan. (Osana 2024.) Pispalan Sottiisin tapahtumatoimiston voidaan nähdä osallistavassa toiminnassa toimivan jokaisella osallisuuden tasolla aina tiedotuksesta ja palautekyselyiden keräämisestä yhteisiin päätöksentekoihin.

3.2 Osallistaminen

Osallistaminen on toimintatapa, jossa eri toimijoiden tai henkilöiden osaamista, ideoita, taitoja tai valmiuksia hyödynnetään niin, että saavutetaan yhteinen päämäärä tai tavoite (Auvinen, Liikka 2024, 5). Jos esimerkiksi organisaation toimintatavat ovat hyvin juurtuneita tai vanhoillisia, mutta tapoja halutaan uudistaa ja kehittää, on hyvä osallistaa ulkopuolisia ja puolueettomia henkilöitä tai ryhmiä organisaation toimintatapojen kehittämisen vaiheisiin mukaan. Usein osallistaminen ja osallisuus kulkevat vahvasti käsi kädessä, vaikka tarkoittavatkin määriteltynä eri asioita. Osallistaminen ei lähde koskaan osallistujasta, vaan on aina ulkopuolisen tahon tehtävissä (Heikkilä 2024).

Osallistamalla ihmisiä yhteisiin päätöksentekoihin, vaikuttamisprosesseihin tai yhteisten päämäärien saavuttamiseen on yksi tapa monien joukossa lisätä ihmisten osallisuutta ja osallisuuden tunnetta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023, 96). On kuitenkin järjestäjän tai toimijan vastuulla valita parhaimmat tavat, joilla osallisuuden tunnetta voidaan ja halutaan lisätä. Osallistaminen perustuu vahvasti osallisuuteen, joka voidaan nähdä toimintaan liittyvänä myönteisenä omistajuutena, joka sitoo ja tuo vastuuta (Auvinen, Liikka 2024, 5).

Lähtökohtana osallistamisella on se, että mitä enemmän ihmisiä on suunnittelemassa, toteuttamassa sekä jakamassa omia ajatuksiaan, sitä laajemmin aiheesta tiedetään ja osataan toimia erilaiset näkökulmat huomioon ottaen. Osallistaminen onkin sukua parvi- ja joukkoälyn hyödyntämiselle, mutta se ei ole pelkkää pohdintaa tai suunnittelua yhdessä toimijan kanssa. Osallistamisessa osallistujilla on vahva kytkös konkretiaan ja siihen, että he ovat suunnitteluvaiheesta asti mukana myös itse toteutuksessa. (Auvinen, Liikka 2024, 5.) Pispalan Sottiisin osallistavassa ohjelmatuotannossa tanhulähettiläät sekä vakat olivat ja ovat osallisena tuotantoprosessissa festivaaliviikon konsertteihin eli toteutukseen asti. Oman konkreettisen työn jäljen näkee toteutusvaiheessa, joka voi olla hyvinkin palkitsevaa.

Auvisen ja Liikan (2024, 5) mukaan osallistaminen pohjautuu kolmelle tärkeälle periaatteelle. Ensimmäisenä periaatteena on demokratia, jossa yksilöt ja yhteisöt ovat toiminnan subjekteja eli toteuttajia. Tässä tapauksessa Pispalan Sottiisin tanhulähettiläät toimivat toiminnan subjekteina rakentaen festivaalin ohjelmapuolta. Lähtökohtaisesti lähdetään liikkeelle siitä, mitä yksilö tai yhteisö on itse havainnut ongelmaksi tai kehityskohteiksi. Tämä kuitenkin kumoutuu sillä, jos toimija itse määrittää kehittämiskohteet tai ongelman. (Auvinen, Liikka 2024, 5.)

Toisena periaatteena on avoimuus, jonka mukaan toiminnassa nähdään avoimuus ja erilaisuus. Tavoitteena on mahdollisimman monen ja erilaisen toimijan mukaan ottaminen, jolloin yhdessä lähdetään rohkeasti kehittämään jo olemassa olevia toimintamalleja tai ratkaisemaan ongelmaa boksen ulkopuolelta. (Auvinen, Liikka 2024, 5.) Osallistamisen tavoitteena on myös vahvistaa yhteisön jäsenten välisiä suhteita ja yhteisöllisyyttä (Topaasia 2024). Yhteisöllisyyden lisääminen festivaalissa ja vakan sisäisten ryhmien välinen vahvistaminen oli iso osa osallistavan ohjelmatuotantomallin päätavoitteita.

Kolmantena periaatteena on prosessi, jonka mukaan toiminta kehittyy ja muovautuu. Vuoro-vaikutus eri sidosryhmien ja toimijoiden kesken on pääosassa ja sisältö voi helposti muuttua matkan varrella. Epävarmuuden sieto onkin yksi asia, jota tulee harjoitella osallistavassa toimintatavassa. (Auvinen, Liikka 2024, 5.) Ihmisten osallistaminen ohjelmatuotantoon voikin olla suuri luottamuksen osoitus, jossa toimiston ulkopuolisille ihmisille annetaan vapaat kädet tehdä tapahtumaa, jota on tehty vuodesta toiseen hyvin samalla tavalla.

Osallistamisen käytäntöjä on monenlaisia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2023, 70) tekemän osallisuutta edistävän hallintomallin mukaan julkiset ja yksityiset toimijat sekä kansalaiset luovat yhdessä parempaa elinympäristöä ja parempia palveluita. Näillä tarkoitetaan esimerkiksi yhteiskehittämistä, yhteisluomista ja yhteistuotantoa, jossa asiakkaasta tulee myös toiminnan kehittäjä, yhteistuottaja ja vertaisarvioija. Yhteiskehittämisen lisäksi esimerkiksi kehittäjäasiakkuus, asiakasraati sekä kokemusasiantuntijatoiminta ovat osallistamisen käytänteitä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023, 99.)

Moni organisaatio osallistaa työntekijöitä eri työprosesseihin mukaan. Osallistamista hyödynnetään esimerkiksi johtamisessa, strategiatöissä, markkinoinnissa, viestinnässä, asiakastyössä, tuotekehityksessä sekä ajoittain myös ratkaisuprosesseissa (Fountain Park 2024). Lapsia osallistetaan mukaan koulun toiminnan suunnitteluun ja heidän näkemyksiään kuullaan koulun toimintaa kehittäessä (Laisaari 2019). Myös kunnat ja kaupungit osallistavat kuntalaisia mukaan toimintaan ja sitä kautta edistävät osallisuutta. Osa näistä kuntien ja kaupunkien tavoista on asukkaiden lakisääteisiä osallistumisoikeuksia, mutta mukana on myös heidän itse kehittämiä ja vapaaehtoisesti toteutettua toimintaa, johon jokaisella on mahdollisuus osallistua. Tällaista on esimerkiksi osallistaminen budjetoinnin suunnitteluun, keskusteluun ja päätöksentekoon sekä palvelujen kehittämiseen. (Kuntaliitto 2022.) Nämä ovat oivia tilaisuuksia saada ääni kuuluviin ja osallistua asioihin, jotka koskettavat niin itseä, mutta myös koko yhteisöä.

3.3 Osallistaminen tapahtumatuotannoissa

Osallistamista tapahtuu myös tapahtumissa ja niiden tuotantoprosesseissa monella eri tavalla. Olen itse tehnyt havainnon siitä, kuinka esimerkiksi useammat festivaalit järjestävät sosiaalisen median kanavissaan kyselytutkimuksia koskien festivaalinsa sisältöä, esimerkiksi artistitoiveita tai oheisohjelmaa. Näin tehtiin myös Pispalan Sottiisissa harjoitteluni aikana. Pääsin osaksi alkuun suunnittelemaan tapahtumakonseptia, jossa kaksi aiempaa tapahtumaa yhdistettiin osittain uudeksi tapahtumakokonaisuudeksi. Pispalan Sottiisi hyödynsi uuden tapahtuman nimipohdinnoissa heidän sosiaalisen mediansa kanavia. Uuden nimen tiimoilta järjestettiin kysely, jossa uuden tapahtumakonseptin nimeä sai ehdottaa ja samassa arvottiin myös liput Folklandia-risteilylle, joka on yksi Pispalan Sottiisin tapahtumatoimiston järjestämistä tapahtumista. Tällä

tavoin houkuteltiin ihmisiä ehdottamaan nimeä tapahtumalle, mutta ensisijaisesti haluttiin osallistaa kävijä ja tapahtumatoimiston ulkopuoliset ihmiset mukaan uuden tapahtuman rakentamiseen, josta nimen valitseminen on suuri ja keskeinen osa uuden tapahtuman luomista.

Osallistaminen tapahtumissa antaa parhaan takeen siitä, että tapahtuman sisältö vastaa osallistujan kiinnostusta ja tarpeita (Auvinen, Liikka 2024, 14). On hyvä pohtia asiakkaan näkökulmasta minkälaiset asiat ovat ajankohtaisia, mikä kiinnostaa juuri meidän kohderyhmäämme tällä hetkellä ja minkälaiset asiat motivoisivat osallistumaan tapahtumaan tai sen tekemiseen. Tätä kutsutaan myös nimellä palvelumuotoilu, joka tarkoittaa palveluiden tai liiketoiminnan ihmislähtöistä kehittämistä (Palvelumuotoilu Palo 2024).

Yksi keino osallistaa ihmisiä mukaan tapahtuman tekemiseen on vapaaehtoistoiminta. Se tarkoittaa palkatonta työtä, joka hyödyttää toista ihmistä tai yhteisöä. Järjestäjänä voi olla esimerkiksi yhdistys, yritys tai seurakunta. Usein vapaaehtoistyö lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, hyvinvointia ja on tärkeä osa yhteiskuntaa. (Suomi.fi 2024.) Monet tapahtumatoimijat ja festivaalit hyödyntävät vapaaehtoisten osaamista, taitoa ja tietoa tapahtumisissaan erilaisissa tehtävissä ennen tapahtumaa, mutta myös tapahtuman aikana sekä sen jälkeen. Pispalan Sottiisi on yksi näistä toimijoista.

Järjestäjien on hyvä muistaa vapaaehtoisten kouluttaminen, selkeä roolitus omaan työtehtäväänsä sekä tavoitteet, mitä vapaaehtoistyöllä tavoitellaan juuri meidän tapahtumassamme ja mitä vapaaehtoisilta vaaditaan. Hyvä ja huolellinen suunnittelu onkin äärimmäisen tärkeää, eikä osallistamista tehdä koskaan kiireen tai resurssipulan vuoksi. (Auvinen, Liikka 2024, 14.) Osallistaminen ei tarkoita sitä, että omien työtehtävien jakaminen tai vastuun ja vaikutusmahdollisuuksien antaminen muille keventäisi omaa työmäärää, päinvastoin. Jos tapahtumassa osallistetaan vapaaehtoisia, on heille taattava hyvä perehdytys tehtäväänsä, sillä tämä lisää varmuutta ja mukavuuden halua toimia tehtävässä. Osallistujat halutaan aidosti sitouttaa kokemaan jonkun asian omakseen (Auvinen, Liikka 2024, 14). Vapaaehtoisuus onkin hyvä, matalankynnyksen tapa lisätä yksilön osallisuuden tunnetta sekä vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia josain itselle tärkeässä yhteisössä.

Erilaisten päätöksentekoon ja lopputulokseen vaikuttavien yleisökyselyiden sekä vapaaehtoistyön lisäksi toimijoita ja osallistujia voi osallistaa esimerkiksi tapahtuman ohjelman suunnitteluun ja rakentumiseen, niin kuin Pispalan Sottiisi teki mallillaan vuonna 2024. Nämä ovat esimerkkejä toimista, joiden avulla yleisö voidaan osallistaa mukaan tapahtuman eri prosesseihin lisäten samalla avoimuutta, läpinäkyvyyttä, vastuullisuutta ja parantaen päätöksenteon laatua (Topaasia 2024). Toimijan, joka osallistaa, on hyvä miettiä, mitkä osallistamisen tavat tukevat omia tavoitteita kaikista parhaiten. On myös hyvä pohtia, millä osallisuuden tasolla toimitaan. Kun löydetään parhaimmat mahdolliset, omaa toimintaa parhaiten palvelevat osallistamisen käytänteet, on helppoa lähteä suunnittelemaan toimintaa eteenpäin.

3.4 Hyödyt yksilölle ja organisaatiolle

Osallistamisella on valtavia hyötyjä niin yksilölle itselleen kuin myös organisaatiolle, joka osallistaa yksilöitä mukaan toimintaansa. Osallistaminen lisää yksilöiden tunnetta kuulumisesta ja vaikuttamisen mahdollisuuksista, mikä voi johtaa parempaan sitoutumiseen (Topaasia 2024). Tämä taas on omiaan lisäämään osallisuuden tunnetta, jossa yksilön oma kokemus on keskiössä. Näkemysten esiin tuominen, vastuunkanto, vallankäyttö sekä aidot mahdollisuudet vaikuttaa ovat sitoutumisen kannalta oleellisia (Osana 2024). Yksilön tunne siitä, että hänet otetaan suunnittelu-, ideointi- tai päätöksentekoprosessiin mukaan esimerkiksi hänen osaamisensa tai taitojensa vuoksi, voi olla suuri luottamuksen ja kunnianosoitus. Se voi lisätä omaa motivaatiota, itseluottamusta ja oman osaamisen tunnistamisen tunnetta.

Osallistamisella voidaan saada monia näkymättömiä voimavaroja esille, kun yksilöitä ja yhteisöjä rohkaistaan avoimeen ja rakentavaan jakamiseen, yhteiseen vuoropuheluun ja kehittämistyöhön. Monipuoliset ja moniulotteiset näkökulmat sekä aidon omistajuuden vahvistuminen tärkeisiin asioihin ovat myös selkeitä hyötyjä, mitä osallistamisesta voi syntyä. (Auvinen, Liikka 2024, 7.) Eri lähtökohdista ja taustoista tulevat ihmiset tuovat usein uusia ja tuoreita näkökulmia, ehdotuksia tai vaihtoehtoisia tapoja esiin, jolloin toimintaa pystytään kehittämään entistä paremmaksi. Etenkin Pispalan Sottiisissa, jossa ohjelmatuotannon rakenne on ollut aina hyvin samanlainen, voi osallistamalla ulkopuolisia jäädä ohjelmatuotantoprosessiin lukuisia vakiintuneita toimintatapoja.

Monet kriittiset tutkijat ovat sanoneet, että osallistumisen ja osallistamisen hyötyjä on vaikea mitata ja asiat saattavat helposti jäädä puheen tasolle. Kuitenkin osallistumisella nähdään olevan enemmän hyötyjä, kun haittaa sekä yksilölle, että yhteiskunnalle. (Heikkilä 2024.) Onnistunut osallisuus on tärkeänä osana tukemassa ja edesauttamassa yhdenvertaisuutta, demokratiaa ja kestävämpiä toimintatapoja vahvistaen samalla muutoskyvykkyyttä, resilienssiä sekä vastuunkantoa (Osana 2024).

4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TOTEUTUS

4.1 Perustelut menetelmävalinnoille

Opinnäytetyön kehittämismenetelmiksi valikoitui benchmarking eli vertailukehittäminen, asiantuntijahaastattelu ja aivoriihi.

Vertailukehittäminen valikoitui menetelmäksi siksi, koska sen avulla pystyin näkemään, miten vertailukohteena olevat toimijat toteuttavat osallisuutta sekä osallistavaa toimintaa omassa työssään tai tuotannossaan. Yksi vertailukehittämisen kohteista on tilaajan mukaan erittäin edistynyt osallistamisen teemoissa omissa tapahtumissaan. Pystyin hyödyntämään osallisuuden tulokulmaa havainnoissani ja saamaan hyviä vaihtoehtoisia toimintatapoja sekä osallistamiseen ja sen hyödyntämiseen tapahtumien ohjelmatuotantoprosesseissa.

Toisena kehittämismenetelmänä opinnäytetyössä toimii asiantuntijahaastattelu. Haastattelu valikoitui menetelmäksi siksi, että uskon saavani syvällisempää aihealueen tuntemusta osallisuudesta yksittäisen henkilön näkökulmasta. Haastattelu on puolistrukturoitu haastattelu ja se tehdään asiantuntijahenkilön kanssa. Asiantuntijahenkilön valinta perustellaan siten, että hän on perehtynyt osallisuuteen, osallistamiseen tai osallistumiseen aiheena ja työskentelee sen parissa.

Viimeisenä menetelmänä opinnäytetyössä toimii aivoriihi. Aivoriihestä on varmasti hyötyä, kun lähdetään kehittämään osallisuutta sisällön näkökulmasta sekä ratkaisemaan palautteissa ilmenneitä haasteita. Aivoriihi järjestetään Pispalan Sottiisin tapahtumatoimiston työntekijöiden kanssa, joilla on jo yhden osallistavan ohjelmatuotantomallin tuotantoprosessista kokemusta. Mielestäni on tärkeää osallistaa tapahtumatiimi mukaan ideointiin, sillä heillä on tieto ja kokemus siitä, miten pilottimalli onnistui vuonna 2024 ja mitä voisi vielä tehdä paremmin seuraavalla kerralla. Aivoriihen avulla saadaan myös heidän äänensä kuuluviin kehittämisedotuslistauksessa, jota he voivat hyödyntää ohjelmatuotantoprosessin alussa vuodelle 2026.

4.2 Vertailukehittäminen

Vertailukehittäminen eli benchmarking on menetelmä, jonka tarkoituksena on verrata omaa toimintaa toisten menestyvään toimintaan (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 186). Vertailukehittämisestä saa hyviä näkökulmia, ja muiden toimijoiden hyväksi todettuja tapoja voi soveltaa omaan toimintaan. Vertailukehittäminen ei suinkaan ole toisten toimijoiden menestystekijöinä pidettyjen toimintatapojen matkimista. Vertailukehittämisessä on kyse soveltamisesta. Tähän liittyy kuitenkin tiettyjä riskejä. On tärkeää huomata, mistä kokonaisuuksista juuri se meidän toimintamme hyötyy eniten. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 186.) Vaikka tavat ja toiminta olisivat kuinka edistyneitä ja menestyviä, täytyy arvioida, mitä osia tai asioita pystyisi hyödyntämään itse. Toimintatapojen on oltava sellaisia, jotka soveltuvat käytännössä omaan toimintaan parhaiten.

Tässä opinnäytetyössä vertailu suoritettiin kolmeen eri toimijaan: Nuori Kulttuuriin, Työväen Musiikkitapahtumaan ja Mitäs Mitäs Mitäs -festivaaliin.

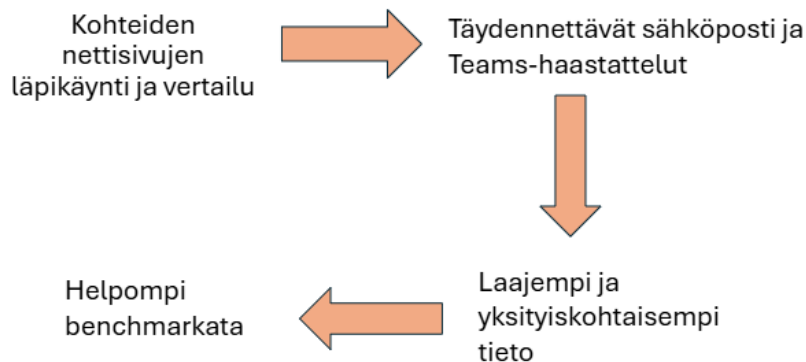
Nuori Kulttuuri on Suomen Nuorisoseurojen toimija, joka harjoittaa taiteen ja kulttuurin avuin nuorisotoimintaa. Heidän järjestämien tapahtumien sekä muun toiminnan kautta halutaan korostaa nuorten sekä nuorten kanssa työskentelevien mahdollisuuksia kehittää toimintaansa, verkostoja sekä saamaan onnistumisen kokemuksia. (Nuori Kulttuuri 2024a.) Nuori Kulttuuri valikoitui vertailukohteeksi osittain tilaajan pyynnöstä, mutta myös siitä syystä, että toimija on erittäin edistynyt osallisuuden ja osallistamisen teemoissa omassa toiminnassaan sekä tapahtumissa. Nuori Kulttuurin toimiessa Suomen Nuorisoseuroissa, pätevät samat arvot myös heidän toiminnassaan.

Työväen Musiikkitapahtuma on Valkeakoskella järjestettävä tunnelmallinen kaupunkifestivaali. Festivaali koostuu muun muassa musiikista, paneelikeskusteluista ja muusta omaleimaisesta ohjelmasta. (Työväen Musiikkitapahtuma 2024.) Festivaali valikoitui vertailukohteeksi hankeseminaarin perusteella. Osallistuin Pirkanmaan Festivaalit ry:n järjestämän Osaava ja osallistava tapahtuma -kulttuuritapahtumien vapaaehtoistyön kehittämishankkeen seminaariin Tampereella 2.10.2024. Seminaarissa eri tapahtumajärjestäjiä oli kutsuttu mukaan kuuntelemaan eri toimijoiden ja henkilöiden puheenvuoroja vapaaehtoisuudesta ja osallisuudesta kulttuuritapahtumissa. Osallistuin seminaariin yhdessä kollegani kanssa Pispalan Sottiisin edustajana, sillä toimin opinnäytetyön kirjoittamisen aikaan tapahtumassa harjoittelussa. Seminaarin

jälkeen kokoonnuimme yhdessä keskustelutilaisuuteen, jossa annettiin aiheita, joista tapahtumajärjestäjät saivat keskustella. Työväen Musiikkitapahtuma jäi mieleeni keskusteluista koskien erityisesti vapaaehtoistoimintaa sekä heidän osallisuuttansa tapahtumassa, joten toimija valikoitui lähempään tarkasteluun näiden havaintojen perusteella.

Mitäs Mitäs Mitäs -festivaali on Urjalassa järjestettävä monitaidefestivaali. Festivaaleilla on musiikin lisäksi erilaisia työpajoja, esityksiä sekä alueohjelmaa, jota myös kävijät pääsevät tuottamaan (Mitäs Mitäs Mitäs 2024a.) Festivaali valikoitui vertailukohteeksi heidän nettisivujen perusteella. Kävin läpi eri toimijoita ympäri Suomen huomioiden heidän tapahtumiensa toimintaa, vapaaehtoisuutta sekä arvoja. Havaitsin, että kyseiseltä toimijalta saisi varmasti hyviä Pispalan Sottiisin toimintaan soveltuvia osallistamisen keinoja.

Vertailukehittäminen toteutettiin niin, että tutkin jokaisen toimijan nettisivut ja kirjasin niistä hyviä sovellettavia osallistamisen ideoita ylös paperille. Nettisivut ovat hyvä lähde vertailukehittämisessä, mutta siellä oleva tieto voi olla rajallista. Siksi lähetin myös jokaiselle toimijalle sähköpostilla täydentäviä kysymyksiä, jossa kysyin heidän tapahtumiensa osallisuutta ja osallistamista haastattelun tavoin.

Kuvio 3. Vertailukehittämisprosessi opinnäytetyössä

Nuori Kulttuurista keskustelin kulttuurisen nuorisotyön suunnittelijan **Johanna Hurmeen** kanssa. Työväen Musiikkitapahtuma sekä Mitäs Mitäs Mitäs -festivaali eivät vastanneet enää sähköpostikeskusteluiden jälkeen henkilötietojen käyttöä koskevaan suostumuspyyntöön. Tästä syystä heidän nimiään ei tässä opinnäytetyössä mainita. Sähköpostihaastatteluiden kautta sain yksityiskohtaisempaa tietoa toimijoiden toimintatavoistaan osallistamisen näkökulmasta. Hurmeen kanssa pidimme Teams-palaverin, jossa kävimme keskustellen etukäteen lähetetyt

kysymykset läpi. Työväen Musiikkitapahtuman ja Mitäs Mitäs Mitäs -festivaalin haastateltavilta sain vastaukset sähköpostilla.

4.3 Asiantuntijahaastattelu

Haastattelu on yksi käytetyimmistä menetelmistä tutkimus- ja kehittämistöissä. Se sopii erityisesti käyttöön silloin, kun halutaan kerätä syvällisempää tietoa itse kehittämisen kohteesta (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 106). Haastattelu voidaan tehdä monella eri tavalla. On muun muassa strukturoituja- ja puolistrukturoituja haastatteluja, avoimia haastatteluja sekä syvähaastatteluja (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 108–111). On hyvä pohtia etukäteen, minkälaista haastattelua suunnitellaan, koska siihen vaikuttaa se, minkälaista pohjatietoa tarvitaan.

Haastattelin opinnäytetyöhöni sosiologian dosenttia ja Tampereen yliopiston tutkijaa **Riie Heikkilää**. Heikkilä valikoitui haastateltavaksi samaisen Pirkanmaan Festivaalit ry:n kehittämishankkeen seminaarista. Heikkilä piti puheenvuoronsa aiheella “Keitä kulttuuri kutsuu”, jossa hän puhui muun muassa osallisuudesta ja tutkimuksistaan. Hän on tutkimustöissään tutkinut muun muassa kulttuuriosallistumista etenkin osallistumattomuutta sekä sitä, minkälaisista syistä erityisesti korkeakulttuuriin jätetään osallistumatta. Seminaarissa pidetyn puheenvuoron ja Heikkilän ammattitaustan perusteella päätin hänen olevan hyvä haastateltava, jolla on laajaa asiantuntijanäkemyksiä kulttuuriosallisuudesta ja keneltä voisin saada syvällisempää tietoa osallisuudesta kulttuurialalla. Tästä syystä, hyödynsin myös haastatteluaineistoa teoriaosuudessa, jossa sain asiantuntijan näkökulmaa teoriapohjaksi.

Haastattelu toteutettiin Teams-viestintäalustalla. Olin lähettänyt kysymykset etukäteen, jotta haastateltava pystyi mahdollisesti keräämään ajatuksia aiheesta. Lähetin myös sähköpostissa haastateltavalle selosteen henkilötietojenkäsittelystä sekä suostumuslomakkeen. Suunnittelin haastattelukysymykset niin, että saisin mahdollisimman paljon irti osallisuudesta ja osallistamisesta niin kulttuurialalla, kuin tapahtumatuotannoissa, mutta myös esimerkiksi niiden hyödyistä yksilölle sekä organisaatiolle. Keskustelimme avoimesti kysymykset läpi käyden osallisuudesta, osallistamisesta sekä osallistumisesta eri konteksteissa. Haastattelu kesti noin tunnin.

4.4 Aivoriihi

Aivoriihi on luova ideointimenetelmä, jossa pienryhmä pyrkii johtajan opastamana matalalla kynnyksellä tuottamaan mahdollisimman paljon kehittämiskelpoisia ideoita tai ratkaisua johonkin todettuun ongelmaan (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 160). Se on nelivaiheinen kokonaisuus, jossa ensimmäisenä tutustutaan menetelmään. Aivoriiehen osallistuville esitetään aihe tai ongelma, jota aivoriiehessä käsitellään sekä kerrotaan säännöt (Innokylä 2024). Tämä jälkeen rajataan ja määritellään aihe tai ongelma, jota aivoriiehessä tullaan pohtimaan.

Seuraavassa vaiheessa ideoidaan konkreettisesti, kun jokainen ryhmän jäsen koostaa omia ajatuksiaan ja ideoitaan ylös. Ideointivaiheessa on tärkeää, että ajatuksia ei arvioida tai perustella eikä kenenkään ideoita tuomita (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 161). Tässä kohtaa määrä korvaa laadun. Arviointivaiheessa taas ryhmän johtajan rooli korostuu. Hänen tehtävänsä on arvioida tuotettuja ideoita, yhdistellä niitä keskenään yhdessä ryhmän kanssa kuitenkin kenenkään ideoita arvostelematta (Innokylä 2024). Viimeisenä vaiheena aivoriiehessä on valintavaihe. Valintavaiheessa ideoita käydään läpi ryhmän kanssa kriittisesti tarkastellen. Ryhmässä voidaan tehdä esimerkiksi äänestys, jossa jokainen jäsen äänestää omasta mielestään parhaita ideoita merkitsemällä esimerkiksi plus -merkin idean perään. Lopuksi käydään ideat läpi ja valitaan arvioiden perusteella parhaimmat ideat jatkokäyttöön tai toiminnan kehittämiseksi. (Innokylä 2024.)

Aivoriihi järjestettiin Pispalan Sottiisin tapahtumatoimiston henkilöstön kanssa. Tapahtumatoimiston tiimistä aivoriiehen osallistui neljä henkilöä itseni lisäksi. Tapahtuma järjestettiin Pispalan Sottiisin toimistolla Kulttuuritalo Laikussa. Osa tapahtumatiimistä osallistui aivoriiehen etänä Teams-viestintäalustan kautta. Aivoriihi aloitettiin sillä, että kertosin aivoriiehen säännöt tapahtumatiimille. Painotin sitä, että ideointi ja arviointi erotetaan täysin toisistaan ja tässä vaiheessa keskitytään pelkästään ideoiden tuottamiseen. Määrittelin ja rajasin myös aivoriiehen kysymyksen, mitä kautta ideoita voi lähteä synnyttämään ja jatkojalostamaan paremmin. Kysymyksenä aivoriiehessä oli: Mitä osallistavaa sisältöä voisi Pispalan Sottiisissa olla vuonna 2026, että ne tukisivat osallistavan ohjelmatuotantomallin tavoitteita? Koen, että kysymys oli tarpeeksi rajattu, mutta ei kuitenkaan liian suppea, jotta ideoita syntyisi mahdollisimman paljon.

Olin ennen varsinaista aivoriiehtä esitellyt tapahtumatiimille eriytyviin opintoihini kuuluvan kehittämistehtävän, joka sisälsi kehittämisehdotuksia, joita vuoden 2024 Pispalan Sottiisin osallistavasta ohjelmatuotantomallista oli kerätty. Käytimme kehittämisehdotuksia hyödyksi ja jätimme ne taustalle aivoriiehen alkaessa, jolloin pystyimme jatkojalostamaan jo 2024 vuoden osallistavan ohjelmatuotantomallin palautteissa syntyneitä ideoita.

Kävimme avointa keskustelua eri palautteista, pyörittelimme jo valmiiksi olevista kehittämisideoista uusia ideoita, ylläpitäen avointa ja luovaa ilmapiiriä. Aineiston säilyttämiseksi kirjasin paperille syntyneitä ideoita ja ajatuksia, joita pystyin käyttämään hyödyksi analyysivaiheessa. Lopuksi kävimme listauksen läpi ja keskustelimme vielä yhdessä jatkoa ajatellen parhaista ideoista. Eriytyvien opintojen kehittämistehtävästä kerrotaan tarkemmin seuraavassa luvussa.

4.5 Eriytyvien opintojen kehittämistehtävä

Humanistisen ammattikorkeakoulun eriytyviin suuntautumisopintoihin kuuluu harjoittelun lisäksi yhdeksän opintopisteen kehittämistehtävä. Tämä on niin sanotusti “pienempi opinnäytetyö”, jossa kehitetään valitsemilla kehittämismenetelmillä jonkin tilaajan toimintaa, kuten opinnäytetyössä, mutta suppeammin. Tein eriytyviin opintoihin liittyvän kehittämistehtävän Pispalan Sottiisin tapahtumatoimistolle, sillä tein samaan aikaan opintokokonaisuuteen liittyvää harjoittelua kyseiselle toimijalle.

Kehittämistehtävänäni oli tehdä selvitys vuoden 2024 osallistavasta ohjelmatuotantomallista palautteiden ja haastattelujen pohjalta. Kehittämistehtävällä sekä opinnäytetyöllä on siis vahva kytkös toisiinsa. Kehittämismenetelminä käytin palautteiden läpikäymiseen dokumenttianalyysia ja haastatteluja. Dokumenttianalyysi ja haastattelut valikoituivat menetelmäksi, sillä uskoin niiden antavan kaikista parhaimman tiedon siitä, miten osallistava ohjelmatuotanto onnistui vuonna 2024. Asiakkailta ja tässä tapauksessa kentältä tuleva palaute on arvokasta, sillä se auttaa tunnistamaan parannusalueita ja parantamaan asiakaskokemusta (Heikkinen 2024). Tapahtumatiimiltä tuleva kokemus on myös tärkeää, sillä he ovat niitä, jotka mahdollistivat osallistavan ohjelmatuotantomallin Pispalan Sottiisissa 2024 ja määrittivät kokonaistuotannon raamit.

Selvityksessä pyrin menetelmien kautta saamaan tietoa osallistavan ohjelmatuotantomallin onnistumisista ja haasteista sekä keräämään jo tulleita kehittämissuhteita ja ideoita vuodelle 2026. Näiden lisäksi selvityksessä arvioitiin toteutuksen onnistumista. Kokonaisuudessaan kehittämismenetelmiä hyödyntäen ja osallisuudesta sekä osallistamisesta löytyneeseen lähdemateriaaliin nojaten Pispalan Sottiisi sai kattavan selvityksen vuoden 2024 osallistavasta ohjelmatuotantomallista onnistumisineen ja haasteineen unohtamatta kehittämissuhteita, joita käsitellään myös tuloksissa.

Dokumenttianalyysissa aineistoa kerättiin kyselyihin tulleiden palautteiden perusteella. Palautetta osallistavasta ohjelmatuotantomallista kerättiin muun muassa kävijäkyselyistä, tanhulähteläisille pidetystä palautewebinaarista, kansantanssin kääntöpiiriltä, vapaaehtoisilta sekä henkilökohtaisesti tulleista palautteista. Palautteista kerättiin osallistavaan ohjelmatuotantoon liittyvät palautteet ja kehittämistehtävään poimittiin kaikista eniten palautteita saaneet esimerkit.

Kehittämistehtävän haastattelut suoritettiin Pispalan Sottiisin kahdelle tapahtumatiimin jäsenelle, jotka toimivat osallistavan ohjelmatuotantomallin suunnittelussa. Haastattelut suoritettiin Teams-viestintäalustalla ja haastattelukysymykset lähetettiin enakkoon haastateltaville. Haastateltavilta kysyttiin muun muassa osallistavan ohjelmatuotantomallin onnistumisista, haasteista sekä mahdollisista kehityskohdista, jotta myös tuotantotiimin näkökulmaa ensimmäisestä osallistavasta ohjelmatuotantomallista saataisiin mukaan selvitykseen.

5 ANALYYSI

Aineiston analyysissä aluksi litteroin haastattelut, jotka syntyivät yhdestä vertailukehittämisen Teams-haastattelusta, sekä asiantuntijahaastattelusta. Litterointi helpotti aineiston läpikäyntiä ja luokittelua. Sähköpostihaastattelujen sekä nettisivujen aineistoa lähdin purkamaan niin, että nostin ylös paperille kysymysten kautta tulleita hyviä osallistamisen keinoja ylös, joita voisi soveltaa Pispalan Sottiisin vuoden 2026 malliin. Tätä kautta lähdin kirjoittamaan paperille mahdollisia kehittämisehdotuksia. Aivoriihessä syntynyt aineisto purettiin yhdessä aivoriihen lopuksi tapahtumatiimin kanssa ja valitsimme toteuttamiskelpoisimmat ideat. Työväen Musiikkitapahtuman sekä Mitäs Mitäs Mitäs -festivaalin haastateltavista puhutaan tässä opinnäytetyössä nimillä Haastateltava 2 ja Haastateltava 3.

5.1 Vertailukehittämisen tulokset

Nuori Kulttuuri-toiminnassa osallisuus ja osallistaminen on vahvasti heidän toimintansa ydin. Kohde valikoitui vertailuun tilaajan pyynnöstä, joten heillä oli jo ymmärrystä Nuori Kulttuurin toiminnasta osallistamisen suhteen. Kulttuurista nuorisotyötä ei tehdä esimerkiksi vain yhdellä paikkakunnalla tiettyjen henkilöiden kanssa, vaan sitä tehdään valtakunnallisesti monessa toiminnassa nuorten kanssa (Nuori Kulttuuri 2024b).

Puhuimme Teams-haastattelussa Johanna Hurmeen kanssa osallisuudesta ja osallistamisesta heidän toiminnassaan. Hurme (2024) kertoi, että ensin sitoutetaan jokaisen kaupungin nuorisopalveluiden työntekijä, kulttuuripalveluiden työntekijä tai joku muu taho esimerkiksi yhdistyssektorilta, jotka lähtevät nuorilta nuorille periaatteella yhdessä toteuttamaan toimintaa ja tapahtumia nuorten kanssa. Hurme (2024) myös mainitsee osallistamisen heillä paljon olevan sitä, että suoraan kontaktoidaan tiettyä toimijaa tai nuoria, joilla tiedetään olevan joku hyvä idea tai ajatus. Tämä voidaan kokea osallistamisen näkökulmasta tärkeänä, sillä esimerkiksi nuoren henkilön motivaatio, itseluottamus ja oman osaamisen tunnistamiseen liittyvät tunteet voivat kasvaa. Kun omat taidot ja osaaminen huomioidaan, voi tämä olla suuri luottamuksen ja kunnian osoitus ja tätä kautta edistää yksilön osallisuuden tunnetta. Hurme (2024) kertoi myös muun muassa siitä, miten Nuori Kulttuuri asettaa tietynlaiset raamit, joiden kautta on helpompi lähteä toimimaan:

”Se, että antaa tyhjän paperin ihmisen eteen, niin eihän se osaa toimia, vaan sit kun on jotain raameja, jonka sisällä lähtee rakentamaan, niin se on helpompi lähteä toimimaan. Ne raamit on kuitenkin sen verran löyhät, että ne joutuu itekki niinku suunnittelee, toteuttamaan ja sitoutumaan. Nuorten kulttuuri ja taidetapahtumien taidelajeja tulee olla kaksi vähintään, saa olla enemmänkin, ja nuoret pitää olla jollain tavalla osallisena tapahtuman teossa tai tapahtumissa, joko esiintyjinä, tuottajina mitä tahansa. Se on kulttuurisessa nuorisotyössä se keskiö. Ne on oikeastaan ne meidän raamit, mitkä me annetaan, että tehkää meille tapahtuma. (Hurme 2024).”

Auvisen ja Liikan (2024, 5) mukaan osallistaminen pohjautui kolmelle tärkeälle periaatteelle, joista ensimmäisenä on demokratia. Tässä yksilöt ja yhteisöt ovat toiminnan subjekteina eli toteuttajina. Nuori Kulttuuri antaa yhdessä eri paikkakuntien toimijoiden kanssa nuorille mahdollisuuksia itse olla osana tapahtumien teossa esimerkiksi esiintyjän tai tuottajan roolissa, mikä voi tuoda onnistumisen kokemuksia sekä erityisesti sitouttaa myös nuoria toiminnan jatkamiseen. Hurme (2024) korostaa, että heidän tarkoituksenaan on, että kaupunkeihin muodostuisi uusia verkostoja, jotka voivat tehdä erilaisia asioita jatkumona tapahtuman jälkeenkin.

Nuorilla on mahdollisuus osallistua myös yhteisiin suunnittelupalaveriinkin, jossa eri toimijat eri paikkakuntien toimijat kokoontuvat pohtimaan mahdollisia tapahtumia sekä verkostoitumaan (Hurme 2024). Nuorille annetaan mahdollisuus olla mukana jo ihan alkuvaiheessa, jolloin he ovat osallisena yhteisössä ja vaikuttamisen prosesseissa. Kun he voivat halutessaan kuulua heille tärkeisiin yhteisöihin ja vaikuttaa yhteisön asioihin, voi se luoda sisältöä ja merkityksellisyyttä elämään (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2023, 21–24).

Hurme (2024) mainitsee sitouttamisen ja sen, miten osallistamista tulee tehdä koko matkan ajan jokaisissa osallistamisen prosessien vaiheissa. Se ei riitä, että osallistaa vain kerran ja ajatellaan, että ihmiset ovat osallistettu. Hurme (2024) kertoo, että hän soittaa usein eri tuottajia läpi ja kyselee puhtaasti kuulumisia sekä aktivoi heitä uudelleen tekemiseen tätä kautta. Hurme (2024) jatkaa myös siitä, miten tärkeää on matkan varrella nostaa esille osallistettavien hyviä ideoita sekä asioita, joita on saatu aikaan. Se innostaa tekemistä. Pispalan Sottiisissa myös esimerkiksi eri osallistettavien sidosryhmien, kuten tanhulähtetiläiden tai myös vapaaehtoisten sitouttaminen, olisi erittäin tärkeää. Kuulumisten kysyminen pitkin vuotta sitouttaa tekijöitä. Erityisesti vapaaehtoisten kohdalla voi olla haastavaa löytää uusia mahdollisia toimijoita mukaan tapahtumaan. Olisi siis hyvä pitää kiinni niistä, jotka ovat jo kerran tulleet. Toki esimerkiksi vuonna

2024 tanhulähettiläiden palautteiden perusteella vaihtuvuutta ja avointa hakua kannatetaan, mikä antaa mahdollisuuksia myös muiden toimia tehtävässä. Sitouttaminen tässä tapauksessa olisi vain tietyn määräjän mittainen, mutta ehkä sitäkin tärkeämpää, Hurmeen (2024) sanoin, juuri osallistamisen prosessien eri vaiheissa. Vapaaehtoisten ja tanhulähettiläiden kanssa voisi esimerkiksi pitkin vuotta pitää yhteyttä ja järjestää matalankynnyksen ohjelmaa, jotta heidän motivaatiotaan ja kiinnostustaan pidettäisiin yllä läpi vuoden.

Keskusteluissa Hurme (2024) tuo myös esille työkaluja, joiden avulla he tukevat osallisuutta sekä osallistavia toimintatapoja. Hurme (2024) kertoo, että on haastavaa kuntasektorimaailmassa, kun suurin osa laitteista ja asioista on kielletty työkoneilla. Hän toteaaakin, että he ovat kokeneet vanhan kunnan Drive:n parhaaksi alustaksi rakentaa asioita. Pispalan Sottiisille ei siis tätä kautta löytynyt uusia mahdollisia alustoja tukea osallisuutta tai osallistamista.

Hurme (2024) kertoo siitä, miten he kipuilevat paljon nuorten tapahtumissa yleisöstä ja siitä, miten yleisö saataisiin tapahtumiin mukaan. Hurme (2024) mainitsee muun muassa siitä, jos Nuori Kulttuuri järjestäisi yksin tapahtuman, yleisöä olisi todella paljon hankalampi saada. Verkostojen avulla voidaan tietyllä tavalla saada enemmän yleisöä tapahtumiin, kun he tuovat omat ihmiset ja massat tapahtumaan. Pispalan Sottiisilla voisi olla esimerkiksi mahdollisuuksia tehdä enemmän yhteistyötä eri sidosryhmien, kuten tapahtumatuottajien kanssa eri kaupungeista tai esimerkiksi muiden tapahtumien tuotantotiimien kanssa, jotka osallistavat henkilöitä ohjelman suunnitteluun mukaan. Tällöin saataisiin lisättyä osallisuutta, jaettua yhteisiä ajatuksia, uusia osallistamisen tapoja ja tätä kautta myös lisättyä mahdollisesti yleisöä tapahtuman eri esityksissä.

Vaikka Nuori Kulttuuri keskittyykin vahvasti kulttuurisen nuorisotyön tekemiseen ja osallistavat toimintatavat poikkeavat esimerkiksi Pispalan Sottiisin osallistavasta ohjelmatuotantomallista, etenkin osallistettavien henkilöiden sitouttaminen koko prosessin ajan on yksi tärkeimmistä asioista osallisuudessa ja osallistamisessa. Pispalan Sottiisi voisi osallistavan ohjelmatuotantomallin kehittämisen myötä ottaa sitouttamisen osaksi tapahtumaa, jotta lisättäisiin henkilöiden osallisuuden tunteita entisestään.

Työväen Musiikkitapahtumassa sähköpostihaastattelun sekä nettisivujen perusteella tuotanto osallistaa erityisesti vapaaehtoisia mukaan eri prosesseihin tapahtumassaan. Nettisivuilta löytyy oma kohtansa vapaaehtoisille, josta näkee muun muassa heidän etunsa sekä työtehtävät

kattavasti listattuna. Pispalan Sottiisissa vapaaehtoistoiminta on myös iso osa tapahtuman onnistumista. Haastateltava 2 (2024) kertoo, että Työvään Musiikkitapahtumassa on tekniikkaryhmiä, jotka koostuvat vastuuvapaaehtoisista. Heidän kanssaan järjestetään useita palaveria ennen tapahtumaa sekä tapahtuman jälkeen, jossa heille esitellään aluekartta ja mieleen tulleita ideoita. Tekniikkaryhmät kommentoivat mielipiteitään niihin liittyen ja ovat osallisena tapahtuman suunnittelussa tätä kautta yhdessä tuotannon väen kanssa. (Haastateltava 2 2024.) Työvään Musiikkitapahtuma myös hyödyntää paljon henkilöstön palautteita, mutta myös ulkopuolelta tulevaa palautetta:

”Kysymme aina yleisöltä palautetta ja artistitoiveita. Lisäksi kyselemme työntekijöiden, tet-harjoittelijoiden, ja kausityöntekijöiden suosikkiryhmiä. Monet meillä harjoittelussa aikanaan olleet ihmiset lähettelevät vuosittain listoja toivomistaan artisteista, sekä muita ideoita.” (Haastateltava 2 2024.)

Haastateltava 2 (2024) pitää hyödyllisenä sitä, että kuullaan uusia ideoita, ajatuksia ja palautetta monesta eri lähteestä, jotta toiminta pysyy virkeänä. Toiminnan virkeyden ylläpitämisen lisäksi on tärkeää kysyä palautetta monesta eri lähteestä, etenkin kun kehitetään jotain toimintatapaa. Siksi myös Pispalan Sottiisi keräsi palautetta osallistavasta ohjelmatuotantomallista niin monelta eri toimijalta, jotta kehittämisehdotuksia pystyttiin hyödyntämään ja ongelmakohtia ratkaisemaan. Haastateltava 2 (2024) kertoo, että osallisuus ja osallistaminen nähtiin myös osana vaikuttamaan tapahtuman onnistumista, jos ne pystyvät vain vastaamaan ihmisten tarpeisiin. Yhteisiä viestintäkanavia heillä oli käytössä monia, kuten WhatsApp, Facebook ryhmät sekä erilaiset kyselyt. Haastateltava 2 (2024) kertoo viestinnästä ja sen haasteista seuraavaa:

”Osa ihmisistä ei oikein kovin hyvin osaa kertoa ajatuksistaan kirjallisesti. Kyselyt on pitkiä ja vaikeita eikä niihin osata jäsenellä kunnollisia vastauksia. Siksi kasvokkain tapaamiset on tiettyjen ihmisryhmien kanssa todella tärkeitä.” (Haastateltava 2 2024.)

Jos puhutaan osallisuuden tasoista, tekniikkaryhmien mukaanotto palaveriin, mielipiteiden kysyminen sekä yleisön ja henkilöstön palautteiden ja ideoiden läpikäynti on selkeästi tasolla kaksi ja kolme (Kuvio 2). Palautetta kysytään ja eri sidosryhmien ideoita ja ajatuksia kuullaan tuotantoprosessien aikana. Osallistamista siis on mukana ja eri sidosryhmien palautteita käytetään hyödyksi ohjelman suunnittelussa, mutta ihmisiä ei vielä osallisteta itse ohjelmatuotantoon ja päätöksentekoihin näiden keskustelujen perusteella.

Pispalan Sottiisilla ja Työväen Musiikkitapahtumalla on osallistamisen ja osallisuuden teemojen suhteen paljon samaa. Kummassakin tapahtumassa hyödynnetään paljon pitkäaikaisten vapaaehtoisten osaamista toiminnassa. Vastuuvapaaehtoisten nimeäminen voisi olla myös yksi tapa Pispalan Sottiisissa antaa enemmän vastuuta vapaaehtoisille. Topaasian (2024) mukaan osallistaminen lisää yksilön tunnetta kuulumisesta ja vaikuttamisen mahdollisuuksista, mikä voi johtaa parempaan sitoutumiseen. Osallisuuden näkökulmasta yksilön osallisuuden tunne voi taas kasvaa.

Pispalan Sottiisissa on kansainvälisten ryhmien oppaita, jotka työskentelevät ryhmien kanssa festivaaliviikolla ja toimivat heidän tukena. Tehtävä on vastuullinen. Toimin itse Pispalan Sottiisin kevään 2024 harjoittelussani oppaiden esihenkilönä työskennellessä tiedän, miten prosessi heidän kanssaan toimii. Oppaat tulevat mukaan vasta lähempänä festivaaliviikon alkua. Työväen Musiikkitapahtuman tapaan, voitaisiin Pispalan Sottiisissakin nimetä vastuuvapaaehtoiset tehtäväalueittain, joiden kanssa pidetään suunnittelupalavereja jo paljon ennen festivaaliviikkoa. Toki tähän vaikuttaa myös vapaaehtoisrekrytoinnin aukeamisen ajankohta tai esimerkiksi se, hakeeko tehtävään tarpeeksi vapaaehtoisia. Vastuuvapaaehtoisten nimeäminen voisi olla hyvä mahdollisuus antaa vapaaehtoisille enemmän vastuuta jo aikaisemmassa vaiheessa ja näin antaa mahdollisuuksia osallistua tuotantoprosessiin tai ohjelmatuotannon suunnitteluun.

Mitäs Mitäs Mitäs -festivaali on aineiston perusteella erittäin edistynyt osallisuuden ja osallistamisen tavoissa festivaalissaan. Festivaalia järjestetään 99 % vapaaehtoisten voimin, eli ennakotyöstä lähtien kuka vaan voi hakea vapaaehtoiseksi tapahtumaan (Haastateltava 3 2024). Vapaaehtoistehtäviä on muun muassa somistuksessa, rakentamisessa, anniskelussa sekä lipunmyynnissä (Mitäs Mitäs Mitäs 2024b).

Vapaaehtoisista koostuu myös henkilöstön lisäksi noin 20 henkilön Mitäs-tiimi, joka on mukana ennakkosuunnittelusta vetoon ja purkuun yhdessä henkilöstön kanssa. Mitäs-tiimeillä voi olla myös pienempiä tiimejä, jotka eivät osallistu aktiivisesti Mitäs-tiimin palavereihin, mutta työskentelevät pitkin kevättä ja kesää omassa projektissaan festivaalia varten. (Haastateltava 3 2024.) Mitäs-tiimillä on paljon samaa Pispalan Sottiisin järjestelytoimikunnan kanssa, joka suunnittelee tapahtuman järjestelyt ja kokoaa tarvittavan vapaaehtoisjoukon. Järjestelytoimikunnassa toimii kahdeksan henkilöä, ja keskeisiä osa-alueita ovat muun muassa yhteismajoit-

tukset ja ruokailut sekä lipunmyynti. (Sottiketti 2024.) Heillä jokaisella on omaa vastuualueensa Sottiisissa ja he ovat tiivisti mukana työskentelemässä tuotantotiimin kanssa ennen tapahtumaa.

Haastateltava 3 (2024) kertoo, että Mitäs Mitäs Mitäs -festivaaleilla on osallistamisen suhteen muutama vakiintunut tapa, jonka lisäksi vuosittain keksitään muita tapoja. Alueella on muun muassa avoin lava, joka on tarkoitettu kävijöiden omaan käyttöön koko festivaaliviikonlopun ajaksi. Lavalta löytyy soittimia sekä pieni äänentoistojärjestelmä, jotta kävijöillä on mahdollisuuksia ilmaista itseään. (Haastateltava 3 2024.) Tämän lisäksi festivaalikävijät ovat luoneet alueelle omaa ohjelmaa, josta Haastateltava 3 (2024) kertoo seuraavaa:

”Kävijöiden omien esitysten lisäksi festivaalivieraat ovat itsenäisesti alkaneet luomaan alueella omaa ohjelmaa, johon muut vieraat voivat osallistua. Kannustamme vieraita tähän ja Mitäksillä onkin oma ilmoitustaulu sisäänkäynnin vieressä ja infopisteeltä saa askartelutarvikkeita oman julisteen luomiseen, jotta omasta ohjelmasta voi halutessaan tiedottaa jo ennakkoon. Koko alue on vieraiden käytettävissä. Viime vuonna Mitäksillä kävijät järjestivät mm. Footbag rinkejä ja Hyvänmielen satanistisia pihapelejä. Mitäksillä on nähty myös tissi flashmob, sirkustelua ja kelluvan pentagramin maailmanennätysyritys.” (Haastateltava 3 2024.)

Se, että kävijät saavat itse luoda esimerkiksi yhteistä ohjelmaa festivaaleille, luo ja kasvattaa yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunnetta. Tämä voi olla myös suuri luottamuksen osoitus festivaalikävijöitä kohtaan, sillä ennakoilmoituksia ei tarvita ja ohjelmaa voi keksiä festivaaliviikonlopun aikana (Mitäs Mitäs Mitäs 2024b). Näin myös muut festivaalikävijät voivat löytää myös itseä kiinnostavaa ohjelmaa festivaalialueelta.

Kun on aito mahdollisuus vaikuttaa asioihin, vaikuttaa se myös henkilön sitoutumiseen (Osana 2024). Haastateltava 3 (2024) mainitsee festivaaleilla olevan vapaaehtoisista sekä taiteellisesta johtajasta koostuva ohjelmistotiimi, jossa jokaisella on oma osa-alueensa, jotka on jaettu teeman kuten liven, koneen, monitaiteen, työpajojen, osallistavan ohjelman tai tietyn lavan ohjelmiston mukaan. Nämä henkilöt vastaavat itse omista budjeteistaan, jotka heille on annettu ja toimivat lopullisessa päätäntä vastuussa. Ohjelmistotiimi kuuntelee yleisön toiveita ja pallottelee ideoita yhdessä Mitäs-tiimin kanssa arvioiden mukaan hakeneet esiintyjät. (Haastateltava 3 2024.) Koska Mitäs Mitäs Mitäs -festivaalin toiminta pyörii vahvasti osallisuuden tasolla 5 (Kuvio 2), sitä suurempi on myös ihmisten sitoutuneisuus tapahtumaan. Sitoutuneisuus näkyy

myös kävijätutkimuksissa, joiden mukaan kävijät lähtivät festivaaleille vuosi toisensa jälkeen nimenomaan ilmapiiriin, ainutlaatuisen tunnelman sekä yhteisöllisyyden vuoksi (Haastateltava 3 2024).

Muista osallistamisen tapoja Mitäs Mitäs Mitäs -festivaaleilla on muun muassa työpajat, joiden osuus ohjelmistosta on 20 % (Haastateltava 3 2024). Työpajoja on monenlaisia, niin kehollisia, taiteellisia, opettavaisia kuin yhteisöllisiäkin ja viime vuonna Haastateltava 3 (2024) mukaan festivaaleilla nähtiinkin muun muassa tanssia, darrajoogaa, meditaatiota, festivaalivaatteiden duunausta, pikatreffejä ja kirjeiden kirjoittamista tulevaisuuden minälle. Muita osallistavia tapoja festivaaleilla on yhteisötaideteokset, ohjelmanumerot sekä erilaisia vaihtuvia tapoja (Haastateltava 3 2024).

Työpajojen ja oman ohjelman luominen festivaaleille voisivat olla mahdollisia toteutettavia asioita myös Pispalan Sottiisissa. Nämä lisäisivät osallistujien vaikuttamismahdollisuuksia, jotka olivat myös Pispalan Sottiisin osallistavan ohjelmatuotannon tavoitteissa. Osallistujille voitaisiin mahdollistaa tiloja, joissa voisi harjoittaa työpajatoimintaa esimerkiksi kansantanssin opetusta, kansallispukujen tuunausta tai muuta kansantanssiin ja musiikkiin liittyvää oheistoimintaa. Festivaalin ympärille syntyisi muutakin toimintaa, kun esityksiä ja voisi lisätä osallistujien sekä myös yleisön mielenkiintoa entisestään festivaalia kohtaan. Pispalan Sottiisin festivaaliviikolla järjestetään kyllä oheisohjelmaa pienissä määrin, mutta kokonaisuutta voitaisiin laajentaa näillä osallistavilla toimilla.

Kaikissa edellä mainituissa esimerkeissä ovat melkein kokonaisuudessaan osallisena festivaalin kävijät. He saavat omalla ohjelmallaan eri muodoissa osallistua festivaalin alueen ohjelmatuotantoon ohjelman tuottajina. Osallisuus ja yhteisöllisyys on Mitäs Mitäs Mitäs -festivaaleille todella tärkeä asia ja sähköpostikeskustelussa Haastateltava 3 (2024) mainitseekin seuraavaa:

”Yhteisöllinen ja osallistava taide tuo yhteen erilaisia ihmisiä edistäen eri tahojen välistä ymmärrystä, arvostusta ja hyväksyvää vuorovaikutusta. Ihmisten osallistaminen festivaalin tuottamiseen luo ainutlaatuisen yhteenkuuluvuuden tunteen, joka erottaa Mitäkset kaikista muista festivaaleista. Se ruokkii ajatusta ja tunnetta, että me olemme täällä yhdessä toisiamme varten luoden yhdessä meidän itsemme näköiset juhlat.” (Haastateltava 3 2024.)

”Lisäksi osallisuus ja osallistaminen on yksi osa Mitäksien kunnioittamia arvoja. Festivaalin osallistuvuutta kehittämällä Mitäs pyrkii edistämään ilmaisun vapautta ja aktiivisen osallistumisen kulttuuria, jossa osallistava ohjelmisto kutsuu

kulttuurielämyksen kokijat mukaan toimimaan tapahtuman aktiivisina rakentajina ja luovina tuottajina.” (Haastateltava 3 2024.)

Mitäs Mitäs Mitäs -festivaalin voisi sanoa olevan osallisuuden ja osallistamisen asioissa erittäin edistynyt, sillä aineiston perusteella koko toiminta perustuu osallisuuden ja osallistamisen lisäämiselle. Asiakkaasta tulee tapahtumassa kehittäjä ja tuottaja eikä vain osallistuja. Tämäkään ei aina ole helppoa ilman haasteita. Osallistamisen haasteista Haastateltava 3 (2024) sanoo, että festivaaliyhteisössä ihmisillä on niin erilaisia elämäntilanteita ja koska tuotanto kestää kahdeksan kuukautta, voivat jotkut henkilöt tippua matkan varrella pois. Vaihtuvuus voi olla paikoin suurta ja uudet henkilöt tulee aina kouluttaa uusiin tehtäviin. Haastateltava 3 (2024) korostaa, että koska tiimiläiset ovat vapaaehtoisia, on heidän motivoimisensa erittäin tärkeää:

”Palkkatyössä voi ajatella että ikävätkin tehtävät hoituvat painollaan, koska sillä voi kuitenkin elättää itsensä mutta vapaaehtoisten kanssa motivoiminen on haastavampaa. Tässä täytyykin löytää tasapaino vapauden ja vastuun välillä sekä järjestää paljon yhteisiä illanviettoja, jotta kaikki muistavat miksi ovat osa tiimiä <3.” (Haastateltava 3 2024.)

Samoin kun Nuori Kulttuurin toiminnassa todettiin, myös Mitäs Mitäs Mitäs -festivaaleilla sitouttaminen ja motivointi koettiin tärkeäksi asiaksi. Tässä korostuu myös sama yhteisen ajan viettäminen ja sitä kautta henkilöiden sitouttaminen yhteisöön tai toimintaan mukaan. Pispalan Sottiisissa olisikin erittäin tärkeää parhailla mahdollisilla keinoilla ylläpitää suhteita läpi vuoden henkilöihin, keitä osallistetaan ohjelmatuotantoon ja koko festivaalin tuotantoon mukaan.

5.2 Asiantuntijahaastattelun tulokset

Asiantuntijahaastattelu koostui kokonaisuudessaan osallisuuden, osallistamisen ja osallistumisen teemoista yleisesti. Heikkilä (2024) kertoo haastattelussa heti alkuun osallisuuden, osallistamisen ja osallistumisen määrittelyiden kohdalla omasta ammattitaustastaan ja sen vaikutuksesta hänen näkökulmaansa osallisuuden teemoihin:

”Kun mä oon sosiologi, niin toki mä nään nää kaikki käsitteet sellasin sosiologin silmälasein ja sellasina niinkun rakenteena, et ehkä jonkun toisen tieteenalan, vaikka nyt joku psykologi tai pedagogi voi nähä ne tosi toisella tavalla.” (Heikkilä 2024)

Heikkilä (2024) kertoo, että määrittelee osallisuuden nimenomaan yhteisöön kuulumisena. Se voi olla esimerkiksi kuuluminen taloyhtiön hallitukseen, vanhempain toimikuntaan tai vaikka teatterikerhoon. Heikkilä (2024) mainitsee, että monet sosiologit puhuvat siitä, miten osallisuus olisi mahdollisuutta osallistua yhteisön toimintaan sen sijaan, että olisi vain ulkopuolinen tarkkailija. Pispalan Sottiisissa halutaan juuri osallistavan ohjelmatuotannon kautta antaa tällaisia mahdollisuuksia ulkopuolisten osallistua heidän tapahtumansa toimintaan ja ohjelman suunnitteluun, sen sijaan, että tuotantotiimi rakentaa kaiken valmiiksi ja kertoo, miten asiat tehdään. Heikkilä (2024) määrittelee haastattelussa osallistamisen olevan aina ulkopuolisen tahon yritys lisätä osallisuutta toiminnassaan. Antamalla mahdollisuuksia osallistua tapahtuman toimintaan ja suunnitteluun siis lisää osallisuutta, kun yhteisöön kuuluminen tehdään mahdolliseksi.

Heikkilä (2024) puhuu myös osallistumisesta ja siitä, miten se nähdään subjektin toimintana ja on vapaaehtoista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2023, 20) mukaan osallisuuden kolmessa osa-alueessa osallisuus omassa elämässä on juuri sitä, että henkilö saa itse vapaasti päättää millaista elämää elää, missä yhteisössä toimii ja mihin toimintaan osallistuu. Pispalan Sottiisissa tanhulähettiläiden valinnassa rekrytointi toimi vapaalla haulilla. Kenellä tahansa oli mahdollisuus omasta vapaasta tahdosta hakea paikkaa ja olla osana Pispalan Sottiisiin ohjelmatuotannon rakentamista. Heikkilä (2024) kertoo myös osallistamisen hyödyistä organisaatiolle:

”Sosiologit on aina jotenkin sellasia kriittisiä ja etsitään kaikkialta jotain sellasta, tai otetaan sellanen kriittinen näkökulma. Mä usein pohdin, että on kyse sellasesta säästämisestä, kun puhutaan tosi monella tasolla siis tällasista, että yhteiskunnassa vallitsee tällainen niinkun uus liberalistinen ajattelu, miten kaikkia organisaatioita yritetään tehostaa. Mä en voi olla ajattelematta ja on siitä ihan kirjallisuuttakin, että miten se kulkee lopulta käsi kädessä sellasen kanssa, että vapaaehtoiset tekee sellasia asioita, mitkä ennen on ollu sellasia, että on palkattu työntekijät. En tarkota yhtään, että Pispalan Sottiisissa olis kyse siitä, mutta se mulla usein tulee mieleen.” (Heikkilä 2024.)

Pispalan Sottiisissa osallistavan ohjelmatuotannon tavoitteena oli osallistavan ohjelman lisääminen festivaaliin, vaikutusmahdollisuuksien laajentaminen sekä vastuun antaminen osallistujalle suunnittelusta ja toteutuksesta (Pispalan Sottiisi 2023). Rahallisesta säästöä ei ehkä tässä tapauksessa voida puhua, sillä tanhulähettiläät saivat osallistumisesta palkkion. Osallistaminen haluttiin nähdä aitona vaikutusmahdollisuuksien antamisena ja ohjelmatoiminnan kehittämisenä. Heikkilä (2024) mainitsee sosiologiassa paljon puhuttavan siitä, että kun organisaatiot

osallistaa ja yrittää saada ihmisiä osallistumaan, he voivat yrittää legitimoida omaa toimintaansa ja näyttää, että me olemme hyödyllisiä ja tuotteliaita. Heikkilä (2024) korostaa, ettei tällaisessa ajattelussa ole mitään vikaa, mutta saattaa kuulostaa karulta. Pispalan Sottiisin osallistava ohjelmatuotanto voidaan nähdä monen tapahtumajärjestäjän mielestä yhtenä hyvänä esimerkkinä osallisuuden edistämässä sekä tapahtumien kehittämässä, kun ihmiset ovatkin mukana rakentamassa tapahtumaa tuotantotiimin lisäksi. Ohjelmatuotantomallista voi olla siis hyötyä tapahtuma-alan sisällä. Erityisesti hyötyä on silloin, jos eri tapahtumajärjestäjien kanssa tekee yhteistyötä ja jakaa ajatuksia osallistavista toimintatavoista.

Heikkilä (2024) kertoo myös osallistamisen ja osallistumisen hyödyistä yksilölle. Hän puhuu muun muassa kulttuuriosallistumisen hyvinvointivaikutuksista ja siitä, miten yhteiskuntatasolla yhteisöllisyyden kokeminen voidaan nähdä hyötynä osallistumisessa. Tämä voidaan nähdä myös osallistamisen hyötynä, sillä Pispalan Sottiisin osallistavan ohjelmatuotantomallin 2024 selvityksen mukaan malli sai eniten positiivista palautetta juuri yhteisöllisyyden lisäämisen näkökulmasta.

Keskustelimme Heikkilän kanssa myös yleisesti Pispalan Sottiisista sekä kansantanssi- ja musiikkipiirien tiiviistä yhteisöstä. Keskustelimme myös siitä, miten Pispalan Sottiisin osallistajakunta ja yleisö koostuu pääasiallisesti kansantanssin ja musiikin harrastajista ja tietäjistä eikä välttämättä niinkään ulkopuolisista henkilöistä. Heikkilä (2024) korostaakin, että pitäisi pyrkiä mainostamaan sellaisella kärjellä, että mitään ei tarvitse tietää ja silti voi olla hauskaa ja kokea paljon uutta ilman, että se vesittyy tai kärsii:

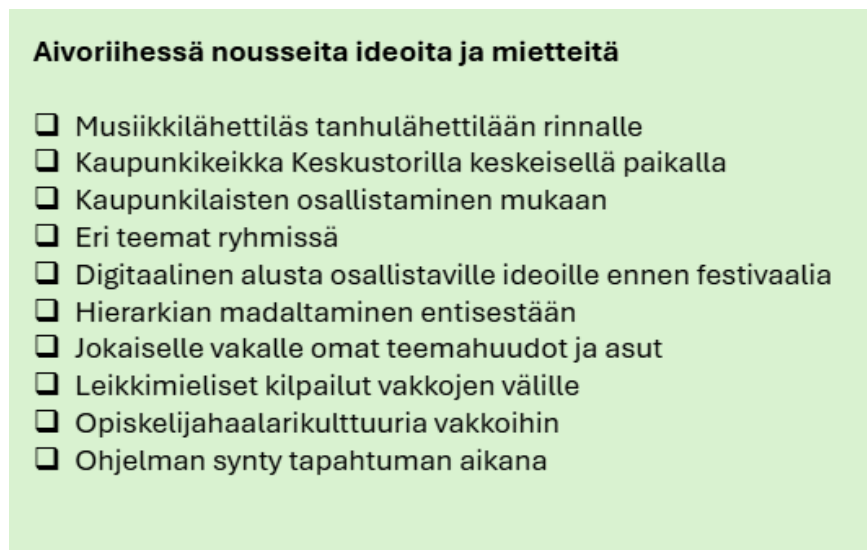
”Sehän on ihan upeeta, et se on syntynyt jonkun tollasen yhteisön ympärille ja et siin on se tollanen tiivis yhteisö, joka on siinä ja harrastanu sitä ja halua tuoda sitä esiin. Mutta pääsis myös sen yli, et se olis aidosti sellanen et joo, me halutaan tänne niin kun kaikkia mahdollisia ihmisiä. Monilla, keitä oon haastatellu on sellasia fiiliksiä, että kulttuuri on sellasten pienien piirien ja sellasta nurkkakuntaista. Et mä en kuulu sinne tai et mun pitää tietää tosi paljon vaikka nyt kansantanssista, että voin tulla.” (Heikkilä 2024)

Huomio kulttuuritapahtumien pienistä piireistä on todella hyvä muistutus Pispalan Sottiisin lisäksi koko kulttuurialan toimijoille. On todella tärkeää madaltaa osallistumisen kynnystä tuomalla esimerkiksi markkinoinnissa esille sitä, miten mitään ei tarvitse tietää. Tapahtuma voi antaa lukuisia mahdollisuuksia oppia, pitää hauskaa ja nauttia kulttuurista ilman velvoitetta olla alan harrastaja tai ammattilainen.

Lopuksi keskustelimme Heikkilän kanssa kulttuurialan tulevaisuudesta osallisuuden ja osallistamisen näkökulmasta. Heikkilä (2024) kertoo, miten nyt on käynnissä uskomaton osallistamisen ja osallistumisen villitys. Hän mainitsee, ettei varmaan milloinkaan ole puhuttu niin paljon esimerkiksi siitä, miten ruohonjuuritason pitää päästä mukaan tekemään isoja tapahtumia. Pispalan Sottiisi nostaa hyvään aikaan osallisuuden ja osallistamisen teemoja esiin olemalla myös hyvä esimerkki tapahtumajärjestäjille vaihtoehtoisista tavoista tuottaa tapahtumia.

5.3 Aivoriihen tulokset

Pispalan Sottiisille järjestämässä aivoriihessä syntyi paljon toteuttamisen arvoisia osallisuuteen ja osallistamiseen liittyviä ideoita, joista syntyi keskustelua. Seuraavaan kuvaan on listattu ideat, joita aivoriihessä syntyi:

Kuva 1. Aivoriihessä tulleita ideoita

Huomasimme pian ideoita läpi käydessä, että monet ideat alkoivat kytkeytyä toisiinsa. Puhuimme muun muassa hierarkian madaltamisesta entisestään niin, että myös tanssijat ja soittajat pääsisivät mukaan ohjelman suunnitteluun. Tähän auttaisi taas se, jos olisi digitaalinen alusta jo ennen festivaalin alkua tai ainakin tarpeeksi riittävässä vaiheessa, jotta osallistajat voisivat käydä ehdottamassa osallisuuteen liittyviä ideoita, joita voisi yhdessä lähteä toteuttamaan Pispalan Sottiisiin 2026. Tästä idea lähti jalostumaan myös niin, että osa tapahtuman ohjelmasta voisi syntyä tapahtuman aikana, esimerkiksi eri ryhmien tutustussa majoituskouluilla. Näin tapahtumaan saataisiin myös osallistujista nousevaa ohjelmaa ja näin he olisivat

mukana panoksellaan rakentamassa Pispalan Sottiisin ohjelmatuotantoa. Osallisuus saataisiin jalkautumaan tanhulähettiläistä osallistujiin ja osallistaminen laajentuisi. Osallistaminen tällä tavoin vastaa osallistujan tarpeita ja kiinnostusta festivaalia kohtaan, mikä taas lisää osallisuuden ja onnistumisen tunteita yksilöllä.

Kaupunkikeikkoja järjestettiin 2024 vuoden Sottiisissa, mutta aivoriihessä nousi ideoita muun muassa näiden kehittämiseen liittyen. Ideoita nousi muun muassa Tampereen Keskustorilla järjestettävästä ohjelmasta. Tähän kytkeytyi se, että kaupunkikeikoilla voisi mahdollisesti olla yleisöä osallistavaa ohjelmaa, kuten tanssia ja musiikkia niin, että kaupunkilaiset saisivat osallistua matalalla kynnyksellä. Tästä jalostui idea esimerkiksi kulkueesta, joka voisi kiertää Keskustorilta johonkin määränpään. Puhetta oli myös musiikkilähettiläistä, jotka toimisivat soittajien tukena ja tanhulähettiläiden pareina. Tämäkin lisäisi yhteisöllisyyttä lähettiläiden kesken ja yhdistäisi myös tanssi- ja musiikkikokonaisuuksia vakoissa, joka oli myös yksi 2024 vuoden selvityksessä noussut kehittämis ehdotus.

Keskustelimme yhdessä myös vakkoihin liittyvistä ideoista aivoriihessä. Osittain näitä on jo haaveiltu toteutettavan vuoden 2024 Pispalan Sottiisissa, mutta aikataulu ja resurssisyyistä näitä ei ehditty toteuttamaan. Keskustelimme siitä, miten osallistava ohjelmatuotantomalli oli kaikille uutta, joten ideoita oli paljon, mutta vain osa niistä pystyttiin toteuttamaan. Nyt kun malli on jo tuttu ja myös osallistajat tietävät esimerkiksi vakkatoiminnasta sekä siitä, miten ohjelmakokonaisuus rakentuu, uskalletaan vuodelle 2026 lisätä vuonna 2024 toteutumattomia ideoita ja laajentaa osallisuutta entisestään. Tällaisia oli muun muassa “me” -henkeä eri tavoin lisäävät toimet, kuten vakkahuudot, asusteet sekä leikkimieliset kilpailut eri vakkojen välillä. Tämä lisäisi yhteisöllisyyttä oman vakan sisällä eri ryhmien välillä sekä lisäisi osallisuutta vakkayhteisössä.

Aivoriihessä syntyi idea, jossa voitaisiin ottaa osviittaa Suomen opiskelijahaalarikulttuurista. On iso kokonaisuus (opiskelijat), mutta erottaudutaan toisista opiskelijoista jollain tavalla (haalarien värit). Tämä voisi toimia myös vakoissa niin, että vakat olisivat yksi ryhmien kokonaisuus omilla teemahuudoilla ja tunnistettavalla asusteella, mutta ryhmät vakkojen sisällä erottautuisivat kokonaisuudesta. Pohdimme sitä, miten vakkojen ei välttämättä tarvitsisi olla alueellisia yhteenliittymiä, vaan ryhmät voisivat muodostua teemoittain. Tällaisia voisi olla

perinteiset ryhmät, modernin kokonaisuuden kokoavat ryhmät, vapaa kokonaisuus tai eri kehittyneisyyden tasolta rakennetut ryhmät. Tämä palvelisi monen eri tarpeita ja jokainen ryhmä saisi valita mihin ryhmään kuuluisi.

Aivoriihi onnistui hyvin ja saimme hyvin jatkojalostettua jo valmiina olleita ideoita sekä keksimään uusia. Mielestäni 2024 vuoden selvityksessä tulleita ja valmiita kehittämissuhteita oli hyvä käyttää aivoriihessä hyödyksi, sillä ne olivat kentältä ja eri sidosryhmiltä tulevia ehdotuksia. Näin mielestäni Pispalan Sottiisi palvelee osallistujien tarpeita kaikista parhaiten. Onnistuimme myös keräämään tämän kehittämismenetelmän avulla juuri niitä sisällöllisiä asioita, mitä ajattelin menetelmällä saavuttavan.

5.4 Eriytyvien opintojen kehittämistehtävän tulokset

Vuoden 2024 osallistavan ohjelmatuotantomallin selvityksessä käytetyn dokumenttianalyysin tuloksissa eniten palautteita tuli “Tyytyväisyys osallistavaan malliin”-alaluokkaan, josta eniten vastauksia sai “Yhteisöllisyys” (29 vastausta). Eniten tyytyväisiä osallistavassa ohjelmatuotantomallissa oltiin siihen, miten yhteisöllisyys ja yhteishenki kasvoi sekä yhdessä tekeminen lisääntyi.

Palautteissa mainittiin myös se, miten esiintymismahdollisuudet lisääntyivät ja laajenivat, kaupunkikeikat tavoittivat ulkopuolisia ihmisiä hyvin, moninaisuus lisääntyi ja näkyi ja saatiin tanssia yhdessä vakkatoiminnan ansiosta. Osallistavaan ohjelmatuotantomalliin oltiin tyytyväisiä, se kasvatti yhteisöllisyyden tunnetta Pispalan Sottiisi festivaaleilla ja lisäsi monen kansantanssijan ja soittajan esiintymismahdollisuuksia ympäri Tamperetta. Nämä olivat myös yhtiä Pispalan Sottiisin tavoitteista osallistavassa ohjelmatuotantomallissa, joten vuoden 2024 mallia voidaan pitää pääosin onnistuneena.

Toiseksi eniten palautteita tuli “Viestintä” -alaluokkaan, josta eniten vastauksia sai “Vajavainen informaatiokulku” (13 vastausta). Informaation kulku yleisesti festivaalin aikana eri tahoilta koettiin asiaksi, missä on kehitettävää. Esimerkiksi tanhulähettiläiden ja ryhmien välisessä viestinnässä oli puutteita, asiat tulivat ajoittain liian myöhään ihmisten tietoon ja informaatio oli risteävää. Ongelmaa voisi helpottaa ainakin tapahtumatiimin osalta niin, että tanhulähettiläät saisivat heiltä selkeämmät ohjeet aiemmin.

Kolmanneksi eniten palautteita tuli “Aikataulutus” -alaluokkaan, josta eniten vastauksia sai “Ajanpuute” (9 vastausta). Suurimmassa osassa palautteista sanottiin, että osallistava ohjelmatuotantomalli oli hyvä ja kokeilemisen arvoinen idea, mutta sen suunnittelu olisi pitänyt aloittaa paljon aikaisemmin. Muita aikataulutukseen liittyviä palautteita oli muun muassa liian vähäinen harjoitteluaika ja myöhäinen aikataulujen tekeminen ryhmille. Aikataulutukseen pystytään vaikuttamaan helposti, aloittamalla tuotantoprosessi aikaisemmin. Tällä voitaisiin vaikuttaa niin vajavaiseen informaatioon sekä tyytymättömyyteen vakkaohjelmista.

Viimeisenä palautteita tuli “Vakkatoiminta” -alaluokkaan, josta eniten vastauksia sai “Tyytymättömyys vakkaohjelmaan” (6 vastausta). Palautteissa toivottiin vanhoja yhteisohjelmia takaisin ja kaikkien ryhmien osalta harjoittelu ei ole ollut mahdollista vakkojen takia, koska ryhmäkoot olivat liian pieniä. Muutos aikaisempaan ohjelmatuotantoprosessin rakentamiseen on selkeästi aiheuttanut ajatuksia niin puolesta kuin vastaan. Ohjelmatuotantoprosessin selkeyttäminen ja osallisuuden sekä osallistamisen hyödyistä kertominen voisivat olla hyviä keinoja saada ihmisten ymmärtämään toiminnan tarkoitusta ja tavoitteita.

Henkilöstöhaastatteluissa nousi esille paljon samoja mielteitä kuin dokumenttianalyyseissä. Haastatteluiden perusteella ohjelmatuotantomalli oli ensimmäiseksi kerraksi molempien mielestä onnistunut kokonaisuus. Yhteisöllisyyttä, yhteistyötä sekä yhdenvertaisuutta korostettiin. Haasteissa taas oltiin yhtä mieltä dokumenttianalyyseissä palautteiden antajien kanssa siitä, että prosessi aloitettiin liian myöhään ja aikataulullisissa asioissa olisi parantamisen varaa.

Toinen haastateltavista mainitsi sen, miten ryhmät joutuivat tekemään osallistumisilmoittautukset, ennen kuin tiesivät, miten paljon heillä on esityksiä festivaalissa. Aikataulujen tekemistä pidettiin kuitenkin haastavana, sillä ryhmiä ei ollut vielä tiedossa. Ohjelmatuotantoprosessin aloittaminen liian myöhään näkyi siis selkeästi myös henkilöstön palautteiden lisäksi osallistujien palautteissa. Aikataulutaminen sekä ohjelmatuotantoprosessin aloittaminen aikaisemmin olisi keinoja purkaa muiden haasteiden lisäksi myös tätä ongelmaa, jonka ratkaiseminen palvelisi sekä osallistujaryhmiä, että tapahtumatoimiston väkeä.

Alla löytyvät vuoden 2024 osallistavan ohjelmatuotantomallin selvityksen dokumenttianalyyseissä sekä henkilöstöhaastatteluiden tulosten yhteenvedot taulukoiden muodoissa, joka auttaa hahmottamaan vastauskokonaisuuksia.

Pääluokka	Alaluokka	Ongelma/tarkennus	Palautteet
Osallistava ohjelmatuotantomalli	Viestintä	Vajavainen informaatiokulku, 13 vastausta	Tanhulähettiläiden ja ryhmien välisen viestinnän puute, myöhäiset informaatiot, risteävä informaatio
Osallistava ohjelmatuotantomalli	Aikataulutus	Ajanpuute, 9 vastausta	Liian myöhäinen aloittaminen suunnittelun suhteen, liian vähäinen harjoittelu-aika, myöhäinen aikataulujen tekeminen ryhmille
Osallistava ohjelmatuotantomalli	Vakkatoiminta	Tyytymättömyys vakkaohjelmaan, 6 vastausta	Vanhoiden yhteisohjelmien tuominen takaisin, mahdoton harjoittelu liian pienien ryhmäkojojen vuoksi
Osallistava ohjelmatuotantomalli	Tyytyväisyys osallistavaan malliin	Yhteisöllisyys, 29 vastausta	Yhteisöllisyys lisääntyi, yhteishengen kasvaminen, yhdessä tekemisen hienous

Taulukko 1. Yhteenvetotaulukko eriytyvien opintojen kehittämistehtävän dokumenttianalyysin tuloksista

Henkilöstöhaastattelu 1	Henkilöstöhaastattelu 2
<p>Onnistumiset 2024:</p> <p>asiat rullasivat eteenpäin, kipukohdat selvitettiin sutjakasti ja niistä selvittiin, rohkeus ja uskaltaminen lähteä aiemmasta totutusta kohti uutta tuotantomallia, ensimmäiseksi kerraksi kokonaisuudeltaan kaikki meni tosi hyvin</p>	<p>Onnistumiset 2024:</p> <p>yhteisöllisyys -> eri seurojen yhteistyö, yhdenvertaisuus. Aikaisempaan verrattuna erilaisilla ryhmillä on mahdollisuuksia päästä esiintymään "paremmille" lavoille, sukupolvien kirjo, yhteisohjelman harjoitukset purkkiin yhdessä päivässä ennen pääjuhlaa, yhdessä tekeminen</p>
<p>Haasteet 2024:</p> <p>aikataulutus ja liian myöhään aloittaminen, ryhmät joutuivat tekemään osallistumisilmoittautumiset, ennen kuin tiesivät, miten paljon heillä on esityksiä -> haastavaa kuitenkin tehdä aikatauluja, kun ei ole ryhmiä tiedossa</p>	<p>Haasteet 2024:</p> <p>aikataulutus ja liian myöhään aloittaminen prosessin näkökulmasta, joissakin asioissa tarkemmat ohjeistukset (esim. tanhulähettiläille), laajentaa vakkojen toimintaa (muutakin kuin tanssia)</p>
<p>Kehittämisehdotuksia 2026:</p> <p>kokonaisuudessaan aikataulutuksen parantaminen ja entistä aikaisemmin aloittaa ohjelma/tuotantosunnittelu, kun raamit saatu kuntoon, eri ryhmien osallistaminen eri tavalla</p>	<p>Kehittämisehdotuksia 2026:</p> <p>aikataulutus, osallistamisen tason pohtiminen kokonaisuudessaan: ketä osallistetaan, miten osallistetaan jne.</p>

Taulukko 2: Yhteenveto taulukko eriytyvien opintojen kehittämistehtävän henkilöstöhaastattelun tuloksista

6 YHTEENVETO

6.1 Tulosten yhteenveto

Vertailukehittämisen tuloksista voimme päätellä, että kohteet pitävät osallistamista tärkeänä ja merkittävänä osana tapahtumia, koska se väistämättä vaikuttaa itse tapahtuman lopputulokseen. Nuori Kulttuurissa tapahtumatoimijat ja nuoret otetaan vahvasti mukaan toimintaan niin suunnitteluvaiheesta toteutukseen. Työväen Musiikkitapahtumassa pitkänlinjan vapaaehtoisia osallistetaan tapahtuman kehittämiseen ja Mitäs Mitäs Mitäs -festivaaleilla miltei koko tuotanto on osallistavaa toimintaa.

Tuloksista voi myös päätellä, että tapahtumatoimijat toteuttavat osallisuutta tapahtumisissaan monella eri tavalla eikä yhtä ja oikeaa tapaa ole. On vain organisaation tehtävissä löytää ne itselleen sopivimmat toimintatavat oppimalla ja kokeilemalla. Tämä oli myös Pispalan Sottiisin tavoite vuoden 2024 osallistavan ohjelmatuotantomallin kanssa. Pilottimallilla haluttiin saada ja kerätä mahdollisimman paljon palautetta mallista, jotta voidaan oppia ja kehittää sitä entistä paremmaksi. Tuloksissa nousseita osallistamisen tapoja oli muun muassa osallistujien oma ohjelma, työpajat, vastuuvapaaehtoistoiminta sekä yhteistyö muiden tapahtumatoimijoiden kanssa, joita Pispalan Sottiisi voi soveltaa omaan toimintaansa.

Sitouttamisen merkitys kulttuuritapahtumissa nousi vahvasti esille vertailukehittämisen tuloksissa. Sitouttaminen on tärkeä osa osallistamista, jotta henkilöiden osallisuuden ja onnistumisen tunteet vahvistuvat sekä halu olla osa yhteisöä kasvaa. Osallistaminen ei voi olla hetkelliseen tarpeeseen soveltuva keino, ainakaan jos aikomuksena on saada henkilöt pysymään toiminnassa mukana. Siksi sitouttaminen on hyvä keino saada ihmiset aidosti sitoutumaan tapahtumaan ja sen ympärillä olevaan yhteisöön. Pispalan Sottiisin kannattaa sitouttaa henkilöitä toimintaan, jotta heidän kokemustansa ja osaamista voitaisiin hyödyntää myös seuraavassa tapahtumassa.

Asiantuntijahaastattelun tuloksista voidaan päätellä, että ne ovat hyvin yleisiä näkökulmia osallisuuteen, osallistamiseen ja osallistumiseen yhteiskuntatasolla. Haastattelun tuloksia on siksi hyvä hyödyntää teoriaosuudessa, jossa puhutaan yleisesti käsitteiden määrittelyistä sekä hyödyistä yksilöllä ja organisaatiolla. Haastattelusta ei niinkään saanut konkreettisia kehittämisedotuksia juuri tapahtuman osallistavaan ohjelmatuotantomalliin, mutta Heikkilä antoi kuitenkin

hyviä ja erilaisia ammatillisia näkökulmia aiheeseen liittyen. Hän muun muassa mainitsi säästöt, joita osallistamisella moni organisaatio saattaa tavoitella tuotannossaan. Tämä saattaa helposti tulla ensimmäisenä mieleen, kun vapaaehtoisia ja osallistujia osallistetaan mukaan toimintaan. Tuloksista myös näkee, miten haastattelussa keskusteltiin siitä, miten organisaatiot saattavat osallistamisella tuoda esille hyödyllisyyttään sekä tuotteliasuuttaan. Tuloksissa käytiin myös yksilön hyvinvointivaikutuksia kulttuuriosallistumisella.

Heikkilä (2024) puhui saavutettavuudesta ja etenkin siitä, miten osallistujalle ja yleisölle tulisi tehdä hyvin selväksi se, että mitään ei tarvitse tietää etukäteen, jotta voi osallistua kulttuuriin ja tapahtumiin. Tätä on mahdollista tuoda esille esimerkiksi tapahtumien markkinoinnissa, jotta voidaan saada myös kiinnostuneita, mutta epäileväisiä ihmisiä mukaan kokemaan kulttuuritapahtumia. Haastattelun tuloksista yhteenvetona voi päätellä, että monen organisaation tavoitteet osallistamisella voivat olla hyvin erilaisia. On tärkeää ymmärtää oman organisaation osallistamisen tarve määrittellä tavoitteet, sillä se on vahvasti onnistuneen osallistamisen edellytys.

Aivoriihen tuloksista voi päätellä, miten pienillä muutoksilla osallisuutta voidaan lisätä kulttuuritapahtumissa. Ideoita voi syntyä paljon ja niiden tarvitse olla koko tuotantoa osallistavia toimenpiteitä. Keskeisinä ideoina aivoriihessä nähtiin hierarkian madaltaminen, yleisöä osallistavaa toimintaa, vakkatoiminnan kehittäminen, osallistujaryhmien oma ohjelma ja kaupunkiesitysten kehittäminen. Osallistaminen voi tapahtua myös matalalla kynnyksellä. Esimerkiksi digitaalisen alustan kokoaminen on mainio ja helppo tapa kerätä tietoa, mielipiteitä ja ajatuksia ennakkoon osallistujaryhmiltä. Tulokset vahvistavat sen, että muutoksia osallistavaan ohjelmaan voi tehdä hyvin pienin muutoksin ja ideoita voi lähteä yhdistelemään keskenään

Osallistavan ohjelmatuotantomallin 2024 selvityksen tuloksista nähdään, miten eniten haastaviksi mallissa nousivat ajanpuute sekä vajavainen informaatiokulku. Pääosa palautteista on kuitenkin positiivisia osallistavaa ohjelmatuotantomallia kohtaan ja yhteisöllisyyttä pidettiin tärkeänä osana osallistavaa ohjelmatuotantomallia. Palautteet ovat arvokasta tietoa kentältä etenkin tapahtuman kehittämisessä, koska niistä näkee, miten tapahtuma on sujunut juuri osallistujien, yleisön sekä muiden sidosryhmien näkökulmasta. Palautteissa voi tulla ilmi haasteita tai ongelmia, joita on hyvä lähteä ratkaisemaan ensisijaisesti juuri sen takia, ettei samoja virheitä toisteta uudestaan seuraavalla kerralla. Pispalan Sottiisin olisi hyvä aloittaa osallistavan ohjelmatuotantomallin kehittämisessä näistä haasteista, jotta pystytään vastaamaan niihin palautteisiin, jotka palautteiden antajat kokivat haasteellisiksi vuonna 2024.

Kehittämismenetelmien tuloksista voidaan päätellä kokonaisuudessaan, että osallisuuden lisääminen ja ihmisten ottaminen mukaan festivaalin ohjelman suunnitteluun ovat tärkeä toimintatapa, joka on nousussa entisestään myös kulttuuritapahtumien tuotannoissa. Ideoita osallistamiseen on monia ja tapahtumista saadaan entistä monipuolisempia, kun ihmisiä osallistetaan tapahtuman ohjelman suunnitteluun ja toteutukseen mukaan omilla näkökulmilla ja osaamisilla.

6.2 Kehittämisehdotukset

Tuotoksena Pispalan Sottiisin tapahtumatoimistolle syntyi kehittämismenetelmien tulosten avulla Pispalan Sottiisin osallistavan ohjelmatuotantomallin 2026 kehittämiseen kehittämisehdotuksia, joita he voivat halutessaan hyödyntää niin prosessin alkaessa, sen aikana, kun myös festivaalin jälkeen. Tärkeimmät havainnot on koostettu lukuun toteuttamisjärjestyksessä ja tuloksista on poimittu Pispalan Sottiisi -festivaaleille soveltuvia tapoja, jotka perustellaan tässä tuotoksessa. Ehdotuksiin on myös lisätty tämän opinnäytetyön kehittämismenetelmien tulosten lisäksi eriytyvien opintojen kehittämistehtävän, eli osallistavan ohjelmatuotantomallin 2024 selvityksen tuloksia ja kehittämisehdotuksia.

Ohjelmatuotantoprosessin aloittaminen aikaisemmin

Ensimmäisenä on hyvä kiinnittää huomiota jo tulleisiin palautteisiin mitä osallistavan ohjelmatuotantomallin 2024 selvityksessä tuli ilmi, koska ne sisältävät esimerkiksi ongelmakohtia, joihin pystyy vaikuttamaan jo heti Pispalan Sottiisin ohjelmatuotantoprosessin alussa. Lisäksi nämä palautteet ovat tulleet jo olemassa olevaan malliin suoraan kentältä, toimijoilta ja sidosryhmiltä, joten huomion kiinnittäminen näihin jo ehti alussa vaikuttaa siihen, ettei samoja virheitä toisteta enää seuraavalla kerralla. Haasteiksi ja ongelmiksi osallistavassa ohjelmatuotantomallissa 2024 koettiin erityisesti vajavainen informaatiokulku, aikataulutusta sekä tyytymättömyys vakkaohjelmista. Tuotantoprosessin aloittaminen aikaisemmin vaikuttaa koko tuotannon ja ohjelmakokonaisuuden onnistumiseen, kun riittää aikaa hahmotella ja aikatauluttaa toimintaa paremmin. Tämä taas vaikuttaa esimerkiksi seuraaviin asioihin:

- Aikataulut/tanssiohjeet tulee tietoon niin tanhulähettiläille, kuin ryhmillekin aikaisemmin
- Ryhmillä enemmän harjoittelu-aikaa
- Aikaa ohjeistaa tanhulähettiläät paremmin ja kattavammin työtehtävään

- Selkeyttää vakkatoimintaa ja rooleja
- Enemmän aikaa hahmottaa osallistamisen kokonaisuutta -> punaisen langan löytäminen

Aloittamalla tuotantoprosessi aikaisemmin, tulee se myös vaikuttamaan vajavaiseen informaatiokulkuun sekä tyytymättömyyteen vakkaohjelmista. Jos Pispalan Sottiisilla on enemmän aikaa suunnitella ja hahmottaa kokonaisuutta kiireettömästi, on informaatio eteenpäin esimerkiksi tanhulähettiläille sekä heidän kauttansa ryhmille selkeämpää ja tapahtuu hyvissä ajoin. Huolellinen suunnittelu, osallistavan mallin punaisen langan löytäminen, vakkatoiminnan ja osallistamisen hyötyjen läpi käyminen voi auttaa selkeyttämään vakkatoiminnan tarkoituksellisuutta, joka saattaa vaikuttaa suhtautumiseen vakoista. Auvisen ja Liikan (2024, 14) mukaan osallistamista ei tehdä koskaan kiireen ja resurssipulan vuoksi, joten hyvä ja huolellinen suunnittelu on alusta asti hyvin tärkeää. Jokaisella tulee olla varma olo tehtävässään, oli kyseessä osallistuja, tanhulähettiläs tai vapaaehtoinen.

Hierarkian madaltaminen

Onnistuneen ohjelmatuotantoprosessin aloittamisen jälkeen on hyvä miettiä, millä osallisuuden tasolla liikutaan, jotta osallistava ohjelmatuotanto voidaan rakentaa sen ympärille. Osallistavan tason löytäminen oli myös ohjelmatuotantomallin 2024 selvityksen henkilöstöhaastatteluissa toiveena vuodelle 2026. Aivoriihessä nousi taas esille se, miten hierarkiaa voitaisiin madaltaa entisestään. Pispalan Sottiisiin on hyvä pohtia, halutaanko osallistaminen säilyttää vain tanhulähettiläiden tehtävässä vai voidaanko pohtia myös muiden toimijoiden osallistamista. Jos osallistaminen päätetään jalkauttaa esimerkiksi osallistujaryhmiin tanhulähettiläiden lisäksi, toteutuu myös hierarkian madaltaminen.

Osallistava ohjelmatuotantomalli perustui vuonna 2024 pitkälti tanhulähettiläiden osallistamiseen festivaalin ohjelman rakentajina. Osallistamisen jalkauttaminen osallistujaryhmiin, kuten kansantanssijoihin ja soittajiin voisi lisätä myös osallistujaryhmien vaikutusmahdollisuuksia ja osallisuuden tunnetta. Vaikutusmahdollisuuksien antaminen oli Pispalan Sottiisiin osallistavan ohjelmatuotantomallin käyttöön ottamisen yhtenä perusteena, joten osallistujilla olisi mahdollisuuksia vaikuttaa Pispalan Sottiisiin festivaalin ohjelmakokonaisuuteen. He saisivat olla osana rakentamassa heille tärkeän festivaalin ohjelmaa. Osallistujaryhmien osallistamisesta voisi olla hyötyä seuraavanlaisesti:

- Ohjelma vastaisi osallistujien kiinnostusta ja tarpeita
- Osallistujien osallisuuden tunteen ja vaikutusmahdollisuuksien kasvaminen
- Vahvistaa yhteisöllisyyttä entisestään ryhmien välillä
- Tekee osallistujaryhmille festivaalista uudenlaisen mieleenpainuvamman kokemuksen
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

On kuitenkin hyvä muistaa, etteivät kaikki osallistujat halua olla mukana ohjelman suunnittelussa. Aivoriihessä noussut digitaalisen alustan pystyttäminen olisi yksi hyvä tapa antaa osallistujille mahdollisuuksia ehdottaa hyviä osallistamisen tapoja matalalla kynnyksellä. Tärkeää on, että monen eri osallistujan tarpeita kuunnellaan ja ideoiden ja ajatusten kertominen niiden toteuttamisen sijaan huomioisi eri osallistujat.

Osallistava ohjelma osallistujilta

Osallistujaryhmät ovat suuressa osassa festivaalikonaisuutta. Hierarkian madaltamisesta ja osallistujaryhmien osallistamisesta seuraisi luonnollisesti keskustelu siitä, mikä voisi olla sellaista osallistavaa toimintaa, jossa osallistujaryhmät saisivat olla mukana ohjelmatuotantoprosessin rakentamisessa. Osallistujaryhmät voisi ottaa mukaan vaikuttamaan päätöksiin festivaaliohjelmasta esimerkiksi seuraavanlaisesti:

- **Oman ohjelman luominen** – Osallistujaryhmät tai vakkakokonaisuudet saisivat luoda festivaaleilla omaa ohjelmaa. Osallistujaryhmät saisivat itse rakentaa esityksiä sekä tanssi- ja musiikkiohjelmaa ympäri Tamperetta, niin julkisilla paikoilla, mutta myös esimerkiksi tiloissa, joissa näiden tekeminen olisi mahdollistettu.
- **Työpajatoiminta** – Festivaalin osallistujat saisivat luoda työpajatoimintaa festivaalien esitysten vastapainoksi. Työpajatoiminta voisi olla esimerkiksi kansantanssin- ja musiikin opetusta, kansallispukujen tuunausta, kirpputoreja tai muuta kansantanssiin ja musiikkiin liittyvää osallistavaa oheistoimintaa. Työpajoja voisi tulla pitämään myös esimerkiksi festivaalin yleisö tai osallistujien perheenjäsenet, jotka ovat mukana kansantanssin ja musiikin harrastamisessa.

Oman ohjelman luominen antaa hyviä mahdollisuuksia osallistujaryhmien toimia osana ohjelman, mutta myös oheistoiminnan rakentajina festivaalissa. Tanssi- ja musiikkikonaisuuksia

voisi syntyä myös tapahtuman aikana, esimerkiksi eri ryhmien tutustuesssa majoituskouluilla. Oman ohjelman luominen olisi osana lisäämässä osallistujaryhmien välistä yhteisöllisyyttä ja ryhmien sekä vakkojen välistä yhteistyötä.

Yhteistyö eri tapahtumatoimijoiden kanssa

Pispalan Sottiisin tapahtumatoimiston päättäessä aikatauluista ja tuotannon aloittamisesta, osallistamisen tasosta sekä hierarkian madaltamisesta, on hyvä lähteä rakentamaan esimerkiksi verkostoa tapahtumatoimijoiden välille, jotta saataisiin yhdessä vaihtaa ajatuksia osallistavasta ohjelmatuotannosta muiden eri toimijoiden kanssa. Tapahtumatoimijat voisivat olla esimerkiksi Tampereen, Pirkanmaan tai koko Suomen laajuisia tapahtumatoimijoita, kulttuurituottajia tai organisaatioita.

Yhteistyö tapahtumatuottajien kanssa, ketkä osallistavat henkilöitä mukaan ohjelmatuotannoissaan voisi olla erittäin tuotteliasta ja hyödyllistä Pispalan Sottiisille, koska heiltä voisi saada hyviä osallisuuden ja osallistamisen teemoihin liittyviä ehdotuksia, vinkkejä tai toimintatapoja, joita Pispalan Sottiisi voisi soveltaa festivaalissaan. Vastaavasti Pispalan Sottiisi voi antaa ajatuksia osallisuudesta ja osallistamisesta niin, että muut toimijat voivat oppia. Yhteistyö tapahtumatoimijoiden kanssa olisi hyvin sovellettavissa juuri Pispalan Sottiisille, koska he ovat hyvin uusia osallistamisen ja etenkin osallistavan ohjelman luomisen kanssa. Varsinkin näin alkuvaiheessa muiden tapahtumajärjestäjien kanssa käydyt keskustelut osallistamisesta ovat tärkeitä kehittämisen kannalta. Yhteistyöstä voisi olla hyötyä seuraavanlaisesti:

- Osallistavien toimintatapojen jakaminen tapahtumatoimijoiden kesken auttaa kehittämään festivaalin ohjelmatuotantomallia
- Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen
- Osallistavien ohjelmatuotantojen lisääminen tapahtumatuotannoissa
- Verkostojen luominen
- Rohkea uusien toimintatapojen kokeileminen ja yhteisön tuki
- Yleisön lisääntyminen esityksiin

Yhteistyötä olisi myös hyvä luoda hyvissä ajoin ohjelmatuotantoprosessin alussa, jotta voitaisiin hyödyntää eri toimijoiden ajatuksia ja tapoja eri ohjelmatuotantoprosessin alusta alkaen.

Tähän voisi myös esimerkiksi yhdistää aivoriihessä esiin tulleen digitaalisen alustan, tapahtumanjärjestäjät saisivat kirjata ideoita koskien osallistavaa ohjelmaa tai osallisuuden lisäämistä festivaalilla. Erilaisten osallistavien toimintatapojen soveltamisen ja yhteistyön lisäksi hyvänä lisänä verkostot voivat tuoda Pispalan Sottiisiin esityksiin uutta yleisöä, kun tapahtumatoimijat saattavat osallistua tapahtumiin ja mainostaa tapahtumaa heidän omissa kanavissaan.

Osallisuuden lisääminen vakkatoimintaan ja yleisöä osallistava toiminta

Vakkatoiminta on isossa osassa osallistavaa ohjelmatuotantomallia ja on luotu juuri osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseksi. Kun Pispalan Sottiisi on saanut päätettyä, muutetaanko osallisuuden tasoa ja keitä osallistetaan festivaalin ohjelman rakentamiseen, on hyvä pohtia minkälaista osallistavaa sisältöä festivaalissa voisi olla jo valmiiseen vakkakonseptiin, jotta voidaan lähteä miettimään työtehtäviä tarkemmin. Etenkin aivoriihessä nousi seuraavia osallistamisen ideoita, jotka lisäisivät osallisuutta sekä yhteisöllisyyttä vakoissa:

- **Musiikkilähettiläs** – Tanhulähettilään rinnalle nimettäisiin musiikkilähettiläät. Nämä toimisivat yhteistyössä tanhulähettiläiden kanssa esimerkiksi pareina, mutta vastaisivat soittajista ja heidän musiikillisista sisällöistään. Musiikkilähettiläiden nimeäminen kasvattaisi musiikin ja tanssin yhteistyötä festivaalissa sekä vakoissa.
- **Vakkojen muodostuminen teemoittain** – Ei olisikaan alueellisesti muodostuneita yhteenliittymiä, vaan vakat muodostuisivat teemojen mukaan. Teemoja voisi olla esimerkiksi perinteinen ryhmä, moderniryhmä, vapaaryhmä sekä taitotason mukaiset ryhmät vain mielikuviutus on rajana. Jokaisella vakalla olisi omia pieniä yksityiskohtia, joista heidät erottaisi muista vakoista esimerkiksi temahuudot ja asusteet. Vakkojen sisällä olevat ryhmät erottautuisivat kuitenkin kokonaisuudesta omilla esityksillään. Eri teemavakkojen välillä voisi olla kilpailuja, joka voisi kasvattaa ”me” henkeä vakan sisällä.

Musiikkilähettilään valitseminen tanhulähettilään rinnalle lisäisi yhdenvertaisuutta, kun myös soittajilla olisi niin sanotusti oma tukihenkilö. Saataisiin selkeää jakoa, mutta lisättyä tanssijoiden sekä soittajien yhteisvahvistamista vakoissa, jota toivottiin myös palautteissa 2024 vuoden Sottiisista. Vakkojen muodostuminen alueellisten yhteenliittymien sijaan teemoittain lisäisi

monen osallistujan mahdollisuuksia valita itseään kiinnostavan teeman mukaan se, mihin vakkaan kuuluisi. Tämä palvelisi monen eri osallistujan tarpeita ja kiinnostusta. Tämä saattaa toki vaikuttaa esimerkiksi harjoitteluihin, jos eri puolelta Suomea osallistuvat henkilöt haluavat liittyä tietyn teeman vakkaan. Tämä kuitenkin antaisi osallistujille mahdollisuuksia itse valita vakka oman mieltymyksensä mukaan.

Yleisöä osallistava toiminta nousi esille myös aivoriivessä osallistamisen keinona. Tätä voisi lisätä erilaisiin ohjelmatuotannon kokonaisuuksiin kuten esityksiin, työpajatoiminnan kansantanssin- ja musiikin opetukseen, tai osallistujaryhmien omaan ohjelmaan. Keskustori olisi hyvin keskeisellä paikalla toteuttaa yleisöä osallistavaa ohjelmaa ja se keräisi varmasti myös ulkopuolista yleisöä paikalle kuuntelemaan ja katselemaan esityksiä. Yleisöä osallistavalla toiminnalla annettaisiin ulkopuolisille mahdollisuus tutustua kansantanssiin- ja musiikkiin matalla kynnyksellä, lisäten yhteisöllisyyden tunteita. Festivaalista saataisiin yhteisöllinen kokemus osallistujaryhmien lisäksi myös yleisön puolesta.

Vastuuvapaaehtoistoiminta

Tapauksissa, joissa osallistetaan vapaaehtoisia tuotantoprosessiin mukaan, rekrytointiprosessi alkaa usein ohjelman ollessa jo hyvin valmiina. Kun vapaaehtoisten rekrytointi on alkanut ja vapaaehtoisia on hakenut tehtäviin Pispalan Sottiisissa, voisi valintavaiheessa nimetä tai mahdollisesti vapaaehtoiset hakea eri tehtäviin vastuuvapaaehtoisia. Vastuuvapaaehtoisten nimeämisellä annettaisiin enemmän vapaaehtoisille mahdollisuuksia ottaa vastuuta tehtävässään ja osallistua kokonaistuotantoprosessiin paljon aikaisemmin ennen festivaaliviikkoa. Vaikka vapaaehtoiset eivät varsinaisesti ole osa ohjelmatuotannon rakentamista, tukisi vastuuvapaaehtoistoiminta osallisuutta festivaalikonaisuudessa.

Vastuuvapaaehtoisia voisi nimetä eri tehtävissä, esimerkiksi kansainvälisten ryhmien oppaissa. Oppaiden esihenkilönä on tähän asti toiminut Pispalan Sottiisin tuotantotiimin jäsen, mutta vastuuvapaaehtoistoiminnan kautta oppaat voisivat osallistua suunnitteluun ja festivaaliviikon kulkuun jo aikaisemmassa vaiheessa. Heille voisi pitää omia palaverieja, jossa heidät koulutetaan perusteellisesti tehtäväänsä ja he saisivat olla yhteydessä kansainvälisiin ryhmiin jo aiemmin. Vastuuvapaaehtoistoiminnasta olisi hyötyä ainakin seuraavilla tavoilla:

- Ovat mukana oman työtehtävänsä suunnittelussa jo varhaisessa vaiheessa
- Saavat vastuuta tehtävässään
- Osallistetaan henkilöt vastuullisempaan tekemiseen, mikä voi lisätä henkilöiden osallisuuden tunnetta ja sitoutuneisuutta
- Saavat varmuutta festivaaliviikon kulusta ja omasta työtehtävästä

Vastuuvapaaehtoiset pystyvät myös jakamaan näkökulmia ja mielipiteitä ja heidän äänensä pääsisi kuuluviin. Tavallisesti vapaaehtoistoiminta festivaaleilla voi olla sitä, että viikkoa ennen festivaalia pidetään vapaaehtoisinfo, jonka jälkeen vapaaehtoiset aloittavat työtehtävänsä hyvinkin pian infon jälkeen. Kun he saisivat mahdollisuuksia tutustua festivaaliviikon kulkuun rauhassa aikaisemmin, se vaikuttaa oman työtehtävän sujuvuuteen. Vastuunsaaminen tehtävässä ja festivaaliin sitoutuminen lisää mahdollisuuksia vapaaehtoisten hakea tehtävään myös seuraavassa Pispalan Sottiisissa.

Sitouttaminen

Sitouttaminen on kehittämis ehdotuksissa viimeisenä, mutta on kehittämis ehdotuksista kokonaisuus, johon Pispalan Sottiisiin tulisi ehdottomasti tarttua. Sitouttaminen vahvistaisi osallisuuden tunnetta yksilöillä sekä vahvistaisi myös tuotantotiimin ja osallistettavien välistä suhdetta. Sitouttaminen toimisi ympärivuotisenä toimintana Pispalan Sottiisissa.

Osallistettavien henkilöiden, kuten tanhulähetteläiden, osallistujaryhmien, vapaaehtoisten tai myös ohjelmatuotannon ulkopuolella toimivien henkilöiden sitouttaminen on ensisijaista. Selkeiden ja vastuuta antavien roolien ja näkemysten esiin tuomisen lisäksi matalankynnyksen kuulumisten kysely, illanvietot tai yhteisen ohjelman järjestäminen osallistettavien kanssa ympäri vuoden auttaa nostamaan heidän motivaatiotansa toiminnassa ja johtaa parempaan sitoutumiseen. Ei riitä, että osallistetaan henkilö kerran tapahtumaan, pidetään karonkka ja seuraavan kerran otetaan yhteyttä siinä vaiheessa, kun uutta tapahtumaa lähdetään järjestämään. Sitouttamisesta on valtavasti hyötyjä:

- Aktiivinen mukana oleminen
- Halu tulla uudestaan tai hakea seuraavallakin kerralla
- Yhteisössä mukana oleminen kasvattaa osallisuuden tunnetta yksilöllä sekä lisää yhteisöllisyyttä

- Halu ottaa vastuuta kasvaa, vastuullisemmat tehtävät
- Itsensä ja omien taitojen kehittäminen ja esille tuominen
- Osaaminen yhteisössä säilyy

Sitoutuneet henkilöt usein haluavat aidosti vaikuttaa tapahtuman onnistumiseen. Hyvä yhteydenpito läpi vuoden voi luoda tunteita siitä, että omassa tehtävässä onnistuttiin ja omaa panosta pidetään tärkeänä. Henkilö tulee osaksi yhteisöä ja haluaa olla mukana yhteisön toiminnassa. On kuitenkin hyvä muistaa, että on jokaisen oma päätös, miten paljon haluaa olla mukana erilaisissa yhteisöissä omassa elämässä. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (2023, 20) mukaan osallisuus omassa elämässä tarkoittaa juuri sitä, että henkilö voi itse päättää, minkälaista elämää elää ja määrittellä, mihin toimintaan tai palveluihin osallistuu. Pispalan Sottiisi voi kuitenkin olla omalta osaltaan festivaalin kautta mahdollistamassa osallisuuden tunteen lisäämistä yksilöillä sekä yhteisöissä osallistamalla henkilöitä, järjestämällä mukavaa yhteistä toimintaa, sekä kysyä matalalla kynnyksellä kuulumisia myös festivaalijalan ulkopuolella.

Tämän opinnäytetyön lopputuotosta Pispalan Sottiisin tapahtumatoimisto voi hyödyntää vuoden 2026 Pispalan Sottiisin osallistavan ohjelmatuotantomallin suunnittelussa ja tuotantoprosessin alkaessa. Kehittämisehdotukset ovat heitä varten koostettu parantamaan ja kehittämään osallistavan ohjelmatuotannon kokonaisuutta ja palvelemaan osallistujia entistä paremmin. Kehittämisehdotuksista Pispalan Sottiisi voi hyödyntää halutessaan tiettyjä ehdotuksia tai edetä kehittämisehdotuksien toteuttamisjärjestyksen mukaisesti.

Opinnäytetyön kehittämissuositukset ovat suunnattu tukemaan osallistavan ohjelmatuotantomallin kehittämistä, mutta päätäntävalta niiden hyödyntämisestä on Pispalan Sottiisin tapahtumatoimistolla. Pispalan Sottiisin tapahtumatoimisto voi halutessaan myös jatkojalostaa kehittämissuosituksissa syntyneitä ideoita opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen tai hyödyntää kehittämissuosituksia myös myöhemmin festivaalissa.

Vaikka kehittämissuositukset ovatkin koostettu Pispalan Sottiisia varten, voi niitä hyödyntää myös esimerkiksi Suomen Nuorisoseurojen muut toimijat soveltamalla ehdotuksia omaan tapahtumaan. Osallisuuden oleminen vahvasti osa Suomen Nuorisoseurojen arvoja, on hyvä jakaa tuloksia myös järjestön sisäisesti, jotta muutkin tapahtumatoimijat voivat lisätä osallisuutta tapahtumissaan osallistamisen keinoin tai saada uusia mahdollisia osallistavia toimintatapoja.

6.3 Tilaajan palaute

Suomen Nuorisoseurojen tapahtumatoimisto Pispalan Sottiisi kertoo opinnäytetyön olevan ansiokas ja täyttävän Suomen Nuorisoseurojen asettamat tavoitteet työn tilaajana. Tilaajan mielestä opinnäytetyössä kuvataan erinomaisesti Pispalan Sottiisin 2024 osallistavan ohjelmatuotannon prosessi ja analysoidaan siitä saatuja palautteita. Tilaajalle lähetettiin sähköpostilla opinnäytetyö tarkasteltavaksi, mutta koko tapahtumatoimistolle pidetään myös opinnäytetyön esittelytilaisuus myöhemmin.

Tilaajan mukaan asiantuntijahaastattelun ja vertaiskehittämisen menetelmien kautta toisaalta avataan laajempaa näkökulmaa aiheeseen ja toisaalta pureudutaan myös keskeisiin kehittämis-kohteisiin. Toteutetun aivoriihen avulla löydettiin mielenkiintoisia ja toteuttamiskelpoisia suuntaviivoja, joiden avulla tapahtumatuotantoa ja siihen liittyvää vapaaehtoistoimintaa on mahdollista kehittää entistäkin osallistavampaan suuntaan. Tilaaja mainitsee, että myös Pispalan Sottiisissa suoritettu opintoihin liittyvä harjoittelu sekä kehittämistehtävä tukivat erinomaisesti opinnäytetyön sisältöä.

Tilaajan mukaan osallisuus on yksi nuorisoseuratoiminnan keskeisistä arvoista, joka mahdollistaa moninaisuuden, yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisuuden toteutumisen järjestön toiminnassa. Lopuksi tilaaja tiivistää, että opinnäytetyö toimii arvokkaana suunnannäyttäjänä edellä mainittujen arvojen toteutumisessa Nuorisoseurojen vapaaehtoistoiminnassa.

6.4 Arvio työn onnistumisesta

Mielestäni kokonaisuudessaan opinnäytetyö onnistui hyvin, sillä työlle oli tilaajan puolesta aito tarve. Monipuolisten kehittämismenetelmin avulla saatiin työhön koottua hyviä ehdotuksia Pispalan Sottiisille osallistavan ohjelmatuotantomallin kehittämiseen vuodelle 2026 ja ratkaisuja palautteista syntyneisiin ongelmakohtiin. Aihe oli selkeä, joten sen ympärille oli helppoa lähteä rakentamaan runkoa ja miettimään millä eri menetelmillä tulen saamaan parhaat mahdolliset tulokset.

Kehittämismenetelmien valinnat onnistuivat hyvin. Koen, että Pirkanmaan Festivaalit ry:n hankeseminaarilla oli merkittävä vaikutus sen suhteen, että löysin hyvän asiantuntijahaastateltavan, kellä on tietoa ja taitoa kulttuurialan osallisuudesta ja osallistumisesta. Vaikka aluksi tarkoituksena oli esimerkiksi hyödyntää asiantuntijahaastattelun tuloksia kehittämisehdotuksissa, koin

matkan varrella, etten saanut tarpeeksi konkreettisia ehdotuksia juuri Pispalan Sottiisille osallisuudesta tai osallistamisesta tapahtuman näkökulmasta. Sain haastattelussa kuitenkin hyviä ajatuksia ja näkökulmia osallisuudesta, osallistamisesta ja osallistumisesta asiantuntijan näkökulmasta ja pystyin hyödyntämään ajatuksia teoriaosuudessa, johon oli paikoin haastavaa löytää tietoperustaa juuri osallistamiselle tapahtumissa tai osallistamiselle ylipäätään.

Kehittämismenetelminä vertailukehittäminen olisi jäänyt suppeaksi, jos en olisi tehnyt lisäksi sähköpostihaastatteluita toimijoille, sillä nettisivuilta ei saanut niin yksityiskohtaista tietoa, kun olisin tarvinnut. Sähköpostikeskustelut olivat kuitenkin paikoin haasteellista joidenkin kohteiden kanssa ja viestien perään joutui kyselemään. Sain silti mielestäni riittävän kattavia vastauksia toimijoilta, ja he olivat kiinnostuneita jakamaan omia toimintatapoja osallisuuden ja osallistamisen suhteen. Aivoriihi onnistui myös hyvin, koska niin moni osallistui siihen mukaan. Aluksi piti hieman ponnistella tapahtumatiimiä siitä, että aivoriihi on heitä varten tehty ja olisi hyvä toteuttaa mahdollisimman monen tiimin jäsenen kera. Jouduimmekin etsimään sille sopivaa kohtaa pariin kertaan tapahtumatiimin kalentereista, mutta saimme pidettyä sen onnistuneesti.

Puhuimme myös osallisuudesta ja osallistamisesta kulttuurialalla asiantuntijahaastattelussa Heikkilän sekä vertailukehittämisen Teams-haastattelussa Hurmeen kanssa. Heikkilän (2024) mainitessa osallistamisen ja osallistumisen aikakaudesta, sanoi hän myös, että teen opinnäytetyötä tosi hyvään aikaan. Hurme (2024) taas mainitsi hyvin sen, miten tapahtumatuotannon koulutuksissa koulutetaan paljon siihen, miten itse tuotat tapahtuman, eikä niinkään siihen, miten tuet toisia tekemään tapahtumaa. Keskustelu osallisuudesta ja osallistamisesta tapahtumatuottajien kanssa olisi siis selkeästi tarpeen ja monissa keskusteluissa voisi korostaa sitä, ettei tapahtumia tarvitse tehdä vain yksin tai tuotantotiimin kera. Koen, että opinnäytetyö aiheena oli erittäin onnistunut ja hyödyllinen Pispalan Sottiisille, mutta myös erityisesti koko kulttuurialalle. Tapahtumatoimijat ja kulttuurituottajat voivat soveltaa osallistamisen tapoja ja lisätä osallisuutta tällä tavoin omissa tapahtumissaan sekä lukea siitä, mitä hyötyjä osallistamisella on yksilölle sekä organisaatiolle. Omaa toimintaa voidaan tätä kautta kehittää ja tapahtumista voidaan tehdä entistä osallistavampia.

LÄHTEET

Auvinen, Ari-Matti & Liikka, Piia 2024. Osallistamisen käsikirja. Viitattu 19.11.2024.

<https://eoppimiskeskus.fi/wp-content/uploads/2020/03/osallistamisenk%C3%A4sikirja.pdf>

CIOFF 2024. International Council of Organizations of Folklore Festivals and Folk Arts. Viitattu 18.9.2024. <http://www.cioff.org/index.cfm>

Fountain Park 2024. Osallistaminen on taitolaji - näin otat sen haltuun. Viitattu 9.10.2024.

<https://www.fountainpark.fi/blogi/osallistaminen-on-taitolaji/>

Heikkinen, Sami 2024. Miten parantaa asiakaskokemusta asiakaspalautetta keräämällä? Viitattu 25.10.2024. <https://www.labopen.fi/lab-pro/miten-parantaa-asiakaskokemusta-asiakaspalautetta-keräämällä/>

Innokylä 2024. Työkalut. Viitattu 23.9.2024. <https://innokyla.fi/fi/tyokalut/aivoriihi>

Kovakoski, Katariina 2022. Miksi palautekysely on tapahtumasi tärkeimpiä työkaluja kehittämiseen? Viitattu 13.11.2024. <https://blog.liveto.io/blog/tapahtuman-palautekysely>

Kuntaliitto 2022. Osallisuus – kuntalaisten osallisuuden edistäminen. Viitattu 9.10.2024.

<https://www.kuntaliitto.fi/kuntajohtaminen-ja-digitalisaatio/demokratia-ja-osallisuus/kuntalaisten-osallisuuden-edistaminen>

Laisaari, Johanna 2019. Lapsen osallisuus koulussa. Viitattu 19.11.2024.

<https://www.lapsenoikeudet.fi/blogi/lapsen-osallisuus-koulussa/>

Mitäs Mitäs Mitäs 2024a. Festari-info. Viitattu 30.10.2024. <https://mitasmitasmitas.fi/info/>

Mitäs Mitäs Mitäs 2024b. Mukaan Mitäksille. Viitattu 2.11.2024. <https://mitasmitasmitas.fi/join-mitas/>

Nousiainen, Marko 2022. Asiakkaiden osallistuminen ja osallisuus. Viitattu 27.9.2024.

https://www.sitra.fi/app/uploads/2022/09/marko_nousiainen_asiakkaiden-osallistuminen.pdf

Nuori Kulttuuri 2024a. Etusivu. Viitattu 30.10.2024. <https://nuorikulttuuri.fi/>

Nuori Kulttuuri 2024b. Kulttuurinen nuorisotyö. Viitattu 4.11.2024. <https://nuorikulttuuri.fi/kulttuurinen-nuorisotyö/>

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Osana 2024. Osallisuus luo hyvää ja saa muutosta aikaan. Viitattu 22.10.2024.

<https://osana.fi/osallisuus/>

Palvelumuotoilu Palo 2024. Mitä on palvelumuotoilu? Viitattu 15.10.2024. <https://www.palvelumuotoilupalo.fi/palvelumuotoilu/>

Pispalan Sottiisi 2023. Webinaarimuistiot 10.10.2023. Ei julkaistu.

Pispalan Sottiisi 2024a. Info. Viitattu 18.9.2024. <https://sottiisi.fi/info/pispalan-sottiisi/>

Pispalan Sottiisi 2024b. Yhteystiedot. Viitattu 19.11.2024. <https://sottiisi.fi/yhteystiedot/>

Raivio Helka & Karjalainen Jarno 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite – ja toimintaohjelmissä. Julkaisussa Taina Era (toim.) Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu 156, 15. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAI-SUJA1562013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Soste 2018. Osallisuus on tunne siitä, että kuuluu johonkin. Viitattu 27.9.2024.

<https://www.soste.fi/osallisuus-on-tunne-siita-etta-kuuluu-johonkin/>

Sottiketti 2024. Vapaaehtoisten käsikirja. Ei julkaistu.

Suomen Nuorisoseurat 2024a. Strategia ja arvot. Viitattu 9.10.2024.

<https://nuorisoseurat.fi/jarjesto/strategia-ja-arvot/>

Suomen Nuorisoseurat 2024b. Suomen Nuorisoseurat- ajan hermolla 140 vuotta. Viitattu 18.9.2024. <https://nuorisoseurat.fi/jarjesto/historia/>

Suomen Nuorisoseurat 2024c. Organisaatio. Viitattu 18.9.2024. <https://nuorisoseurat.fi/jarjesto/organisaatio/>

Suomen Nuorisoseurat 2024d. Toiminta. Viitattu 19.11.2024.

<https://nuorisoseurat.fi/toiminta/>

Suomi.fi 2024. Vapaaehtoistoiminta. Viitattu 22.10.2024. <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/oikeudet-ja-velvollisuudet/perusoikeudet-ja-vaikuttaminen/opus/vapaaehtoistoiminta>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Osallisuuden edistäjän opas. Viitattu 26.9.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146717/URN_ISBN_978-952-408-088-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Topaasia 2024. Osallistaminen: miksi moderni organisaatio osallistaa henkilöstöä? Viitattu 26.9.2024. <https://topaasia.com/osallistaminen-miksi-ja-miten-moderni-organisaatio-osallistaa/>

Työväen Musiikkitapahtuma 2024. Työväen Musiikkitapahtuma. Viitattu 30.10.2024. <https://www.musarit.fi/>

Virolainen Jutta 2015. Kulttuuripoliittinen näkökulma osallistumiseen. Teoksessa Lindholm, Arto (toim.), Ei kävijästä osalliseksi. Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 25.9.2024.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101747/978-952-456-219-5%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

HAASTATTELUT

Kaikki haastattelut on tehnyt Oona Piilemä

Heikkilä, Riie 2024. Tampereen yliopiston tutkija, sosiologian dosentti. Teams-haastattelu 4.11.2024.

Hurme, Johanna 2024. Kulttuurisen nuorisotyön suunnittelija. Teams-haastattelu 31.10.2024

LIITTEET

Vertailukehittämisen sähköpostikysymykset:

1. Jos osallistatte ihmisiä mukaan toimintaan, miten se tapahtuu? Onko antaa esimerkkejä?
2. Oletteko osallistaneet ihmisiä tapahtumien ohjelmatuotantoprosesseihin tai ohjelman suunnitteluun mukaan?
3. Miksi koette, että juuri nämä osallistamisen tavat ovat parhaimpia ja toimivampia?
4. Miten koette, että osallisuus ja osallistaminen vaikuttaa tapahtuman onnistumiseen teidän tapahtumissanne?
5. Käytättekö jotain työkaluja osallisuuden ja osallistamisen tukemiseen? (esim. viestintäalustoja, digitaalisia työkaluja)
6. Onko jotain haasteita, joita olette kokeneet osallistamisen ja osallisuuden teemoissa tapahtumaprosesseissa?

Asiantuntijahaastattelun kysymykset:

1. Miten määrittelisit osallisuuden, osallistamisen ja osallistumisen?
2. Kun organisaatio osallistaa ihmisiä ohjelmatuotantoprosessiin mukaan, mitä hyötyjä siitä on mielestäsi yksilölle? Entäpä organisaatiolle, joka osallistaa?
3. Onko olemassa jotain käytäntöjä tai menetelmiä, jolla saataisiin tuettua osallisuutta/osallistumista/osallistamista kulttuurialalla ja etenkin tapahtumissa?
4. Millaisia asioita tapahtumatuotannoissa tulisi sinun mielestäsi painottaa, jos osallisuutta ja osallistamista halutaan kokeilla tai siihen pyrkiä?
5. Miten uskot osallisuuden ja osallistamisen kehittyvän tulevaisuudessa kulttuurialalla ja etenkin tapahtumatuotannoissa?